

Minden szakkiállításán első érmeikkel s díjakkal kitüntetve.

GEITTNER és RAUSCH

Budapest, váci körút 21. szám, az „iparudvarban.“

Fecskeendő- és szivattyu-gyár.

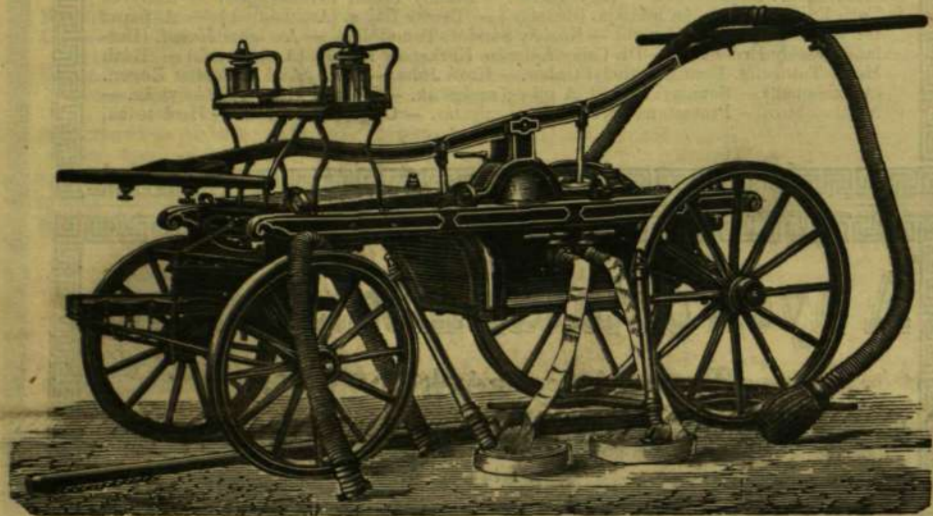
Szerelő- és javítóműhelyek,

tűzifecskeendők

városok és községek részére,

gőzmozdony és kertifecskeendők

nagy választékban, a legolcsóbb árakon.

MINDENNEMŰ KUTAK, SZIVATTYÚK

szállítását és felállítását eszközöljük.

3000-en felüli általunk szerelt kut áll működésben.

Arjegyekkel és részletes költségvetésekkel magyar vagy német nyelven, bérmentre készséggel szolgálunk.

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

Tájékozás

az újabb theologia körében.

Irták

A bibliaudományi részt
KERESZTES JÓZSEF.

A hittani részt
Dr. KOVÁCS ÖDÖN.

Az erkölcsi részt
Dr. BARTÓK GYÖRGY.

Ara füzve 2 forint 60 krajczár.

A szabad forgalom nemzetgazdasági értéke

és teendőink a közlekedés ügyében.

Irtta **KUBINYI LAJOS.**

Ara füzve 60 kr.

OKTATÁS

A GYÜMÖLCS- és EPERFATENYÉSZTÉSBE.

Utmutatásul a nép és népoktatási intézetek számára.

A csász. kir. földmívelés és bányügyi magas ministerium által 1855 jutalmazott pályamunka.

Irtta

GÖNCZY PÁL.

Második bővített kiadás.

Ara füzve 30 krajczár.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, egyetem-utca 4.)

Minden könyvkereskedésben kapható:

Ingek

urak, hölgyek és gyermekek számára legnagyobb választékban, a legolcsóbb árak mellett.

Csáky Ármin fehérmű gyárában Budapest Sugár-ut (octogon-tér 63). Arjegyeket kívánatra ingyen.

Majdnem elajándékozva

A megbukott „nagy britannia-üzlet-gyár“ tömegmondokosságától ártott óriási rakat bűdös, nagy fényűző kötelezettségek a helyiség teljes kitérítése miatt

75 százalékkal a becsáron alul eladták, tehát majdnem elajándékozták. Csak 6 ft 70 kr., mint alig felén a tiszta munkabér értékének, kapható az alábbi, kiválóan jóse britanni-evokéslet, mely azelőtt 30 friba került, és melynek fehéren maradásáért

25 évig jót állunk.

6 db asztali k és acél pengével.
6 db valódi angol brit. ezüst villa.
6 db tómró brit. ezüst evőkanál.
6 db legfin. brit. ezüst kávékanál.
1 nehézs. brit. ez. levesterítő.
1 nehézs. brit. ez. tejszűrő.
6 legfin. horny. felszalag-tálcza.
6 kávézó kényeztető brit. asztal.
3 nagy tómró tojás-pohárka.
3 pompás, legfin. cukortartó.
1 kávézó, legfin. fajta.
2 határos s. alon asztali gyertyatartó.
2 legfin. alabastrum gyertyatartó-karima.
50 darab. 6067

Valamennyi tőten felsorolt 50 db diétáry együt 70 kr.

Megrendeléseket utánvót vagy az összeg előtér. beküldése mellett, a míg a készlet tart. teljesítenek

Blau és Kann,

a britannia-üzlet-gyárak fő leltőse Bécs, I., Elisabethstrasse 6.

Számláikat állnak rendelkezésre, ártváru megtekintésére iródnak a közönség és elismerő levelek.

Megrendeléseknél stóg e címre: **Blau és Kann Bécsben.**

Örök emlékül!

Életnagyságn arczkép csak 3 frtért

festetik, egy fénykép és 1 frtnak azonnali bekiüldése után. A 2 frtnyi maradvány a szállítás után fizetendő. Legfinomabb kivitel! Hasonlatosság a megszólamlásig. Szállítási idő 5-8 nap. 6072

BODASCHER W. műterme. Bécs, II., Grosse Piargasse 2. B.

Pattanások, pörsenések,

szétszórtan álló vörös, kemény vagy genyvedésbe menő csomókák, fakedékok, rezes kiütések csahatatlannul gyógyíttatnak saját magamon megkísérelt szépitővizem által. Használati utasítással, és alkalmazási szabályzattal; egy üveggel 2 frt.

Arcz-ször

eltávolítására hölgyeknél, új megrementés és ártalmatlan készítmény, amely csupán a szört pusztítja el, s a gyöngéd bőrt nem izzgatja. 5996

Egy üveggel 1 frt 50 kr.

Römhild (Thüringia).

Rottmannor J. gyógyszerész.

Kapható és megrendelhető BUDAPESTEN

SVARCZ FRIDERIKA

illatszer-kereskedésben, városház-tér 9., Haris-bazár.

Minden könyvkereskedésben kapható:

A társadalom tudomány-elemei

Vagy **érzéki, nemi és társadalmi vallás.**

A társadalom három főbajának: a szegénység, prostitúció és házasságtalanság valódi okáról és gyógyításáról.

Irtta **BEYORVOS.**

A 13-ik angol díszkiadás szerint fordítva. 8.-r. 574 l., díszes kiállításban, ára csak 1 frt 50 kr.

Tartalma:

I. rész: Érzéki vallás. II. rész: Nemi vallás. III. rész: Természeti vallás. IV. rész: Társadalmi tudomány.

Fően mű eredetileg angol nyelven íratott és már majdnem minden európai nyelvre le lett fordítva. Az a meleg, rokonszemes hang, a tárgy iránt való legnemesebb buzgósság és lelkesültség, mely a mű minden sorából kimondható, könnyen világszerte népszerűvé tette azt. A kiadásra előkészült magyar fordítást ajánljuk a magyar közönség figyelmébe. Az 574 lapra terjedő vastag munkának azért szabottunk oly csekély ár (1 frt 50 kr.), hogy a nagy közönségnek is lehetővé tegyük a megvételét.

Kapható Budapestben **ZILAHY SÁMUEL** könyvárusnál (váci utca 12. sz.), valamint minden hazai könyvkereskedésben. 6070

Vadászat kedvelőinek.

30 amoségt belüli kétszövű **Lefaucheux-egyver** valódi Ruban-csővel 25, 28, 30 frt. Damaszi-csővel 35, 40, 50, 75 frt. Kétszövű **Lancaster-egyver** valódi Ruban-csővel 35, 40, 45, 50 frt. Damaszi-csővel 55, 60, 70, 75 frt. **Csász-egyver** frt. 6.50, 7.50, 8.50, 9.50, 10.50, 11.50, 12.50, 13.50, 14.50, 15.50, 16.50, 17.50, 18.50 frt. Egyesével **Lefaucheux** kerüli egyver 30-35 számú 35 frt. Werdni vontosóvű ismétlő golyós egyver nagy vadakra 52 frt.

Töltények Lefaucheux 100 drb. 16-os 12-66

harna frt 1.30, 1.80 . . .
1-6 rendű sód 1.80, 2.30 . . .
Lancaster barna 1.90, 2.30 . . .
1-6 rendű sód 2.10, 2.50 . . .

Nagy vadakra **Lefaucheux v. Lancaster** töltényekbe 5-os golyó, doboz 80 kr. **Uj! Megleő szép kész tüzifegyverek** Lefaucheux vagy Lancaster fegyverből álló, mosás **revolverek** 16-18, 20, 22, 24, 26, 28, 30, 32, 34, 36, 38, 40, 42, 44, 46, 48, 50, 52, 54, 56, 58, 60, 62, 64, 66, 68, 70, 72, 74, 76, 78, 80, 82, 84, 86, 88, 90, 92, 94, 96, 98, 100 drb. 40 kr., párizsi fojtás, háromféle 1 dobozban 65, 85 kr.

Flobert-puska, nem durranó, cséllő-vészethez szobában használható, és sorozat kisebb madarakra 12, 14, 17, 20, 22, 24, 26, 28, 30, 32, 34, 36, 38, 40, 42, 44, 46, 48, 50, 52, 54, 56, 58, 60, 62, 64, 66, 68, 70, 72, 74, 76, 78, 80, 82, 84, 86, 88, 90, 92, 94, 96, 98, 100 drb. 1.50, 2.50, vasszéltábla kiugró bóbócczal frt 5.50, nagyobb mozzaráll 9 frt. Vont csővé hat lövető biztonságos **revolverek** 25 drb. töltényre 5, 8, 8 frt. Veszély 6, 7, 9 frt. Finom kiállításban 10, 14, 20 frt, közösen gyuló **angol Bull-dog** kis formájú törse lövésű revo ver 10, 12, 18 frt. **Revolter-töltények** 100 drb. 1.80, 2.40, 3 frt. Lancaster-revolver-töltények 100 a 3, 3.8, 4 frt. **Bör revolver-töltények** frt 1, 1.15, 1.30.

A vadászat egyéb kellékei. Lefaucheux és Lancaster töltősezerűk 1.20, 2.40, töltény-becsavaró gép 3.75, 5 ft. Gyutacs-beillesztő 85 kr., 2.65, 4 frt. Tölténytartó övek 2, 3.5, 5 frt, tölténytáska kemény angol bőrből 24, 32, 36 drb. töltényre 8.75, 10, töltényeket mellékelek, miniszemmel jákarm oknál az meg nem felelő, nékül Chagrin, borja, bagaria bőrből, másnal kiserlem, vagy annak értékekhez aránylag megfelelő kiállítás, két kívánatra megtértem; de még ban 3.50, 4.50, 6, 8, 12 frt, nagyobb arányúakkal frt 7.50, 10, 14.50, komog voltak elegendő. mert a kiserlem töt vállra függeszhető zrakok 3.75, nem igen vették igénybe

Próbamegrendeléseknél képes arjegyeket mellékel

FERTÉSZ TODOR. Budapest, Dorottya-utca 1

Országoszerzte már általánosan ismeretes és közkedvelté vált, mint legkellemesebb s legkitűnőbb gyógyhatásának bebizonyult és elismert, különösen pedig a gyomor és az onnan származó bajok ellen, nevezetesen: Az idült gyomor- és bélhurut, gyenge emésztés, rossz étvágy, savanyú felbőgös, nagymérvű elnyálkásodás, görsös fulladosó géghurut, nehéz lélegzés, rekedtség, a nőknél előforduló hysterikus fejfájás és szívszorogatás, az aranyér és májbajban szenvedőknél atb. legsikeresebben használt: — valamint a székeshőhórvári országos kiállításán is a gyógyszerész vegyeszeti és gyógyászati terep tanúsított haladásért érdem-éremmel, dícsérő elismerő oklevéllel kitüntetve lett

FÁCZÁNYI-féle

édes mustár

legfrissebb minőségben kapható, valamint a feltaláló s készítő **FácZányi Ármin** gyógyszerésznél Budapest, X. ker. **Kőbányán,** ugy a fővárosi és vidéki legtöbb gyógyszerész és nevezetesebb fűszerkereskedő uraknál. **Ára: egy nagy üveg 1 frt., — kis üveg 50 kr.** — A posta-szállítási nagyobb költségek megkimélese végett, két nagy avagy négy kis üvegnél kevesebb nem szállítatik. — Raktárak a nagy közönség érdekében folyvást állítatnak.

Előfizetők feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG: 1 egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: 1 félévre ... 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: 1 egész évre 6 frt félévre... 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: 1 egész évre 6 frt félévre... 3 * Külföldi előfizetésekre a postaiilag meghatározott vitelljű is csatlakodó.

45-ik szám 1880. BUDAPEST, NOVEMBER 7. XXVII. évfolyam.

TARCY LAJOS.

QUEM dii odere... így kezdi Arany János, akkoriban maga is tanár Nagy-Körösön, az ismeretes mondas idézetével, üdvözlő versét egy tanártársra jubileumára.

Valóban alig van pálya, mely több nehézséggel és megpróbáltatással járna, mint a tanári; s ezt, az idézett mondas szerint, már a klasszikus kor bölcsesége és tapasztalása is elismerte. De a nehézségek leküzdésében s a megpróbáltatások fölötti diadalban állván a férfi érdeme, ha valaki azzal az öntudattal futhatta meg e nehéz pályát, hogy nem csak híven és buzgóssággal, hanem sikerrel is teljesítette annak kötelességeit, hogy az egymás után következő nemzedékeknek a tudomány és hazafiság, az emberi és polgári erény igéit hirdetve és bennök fogékony keblekre találva, derék fiakat segített adni a hazának és emberiségnek, és tőlök fardalmiért s önfeláldozásáért tisztelő elismerést is aratott s hálás növendékeiben szellemi fiaikat nevelt magának; az ilyenek a tanári pálya nemcsak töviseket, hanem eleven és örökzöld koszorút is nyújtott s azilyent inkább szerették mint gyűlölték az istenek.

E siker koszorúza kétségkívül Tarczy Lajos halántékát is, ki a reformátusok pápai főiskoláján most tölti be tanári pályájának ötvenedik évét; ki a hazai tudományosság és irodalom terén szerzett — s első tudományos testületeink által is kellőleg méltányolt — érdemein kívül méltán dicsekedhetik tanári működése sikereivel is, oly fiakat növelvén a hazának, mint — a sok között — Jókai és Kerkapoly, Ballagi és Pap Gábor, Molnár Aladár és mások, kik magok is tisztelt nevet szereztek az irodalomban és közéletben, s a szikrát, mely lelkeikő lángra gyújtá, részben legalább Tarczy Lajostól nyerték.

Tarczy azok közé tartozik, a kikre nemcsak a véletlen szerencse, — mely szerint közpályájok ötvenedik évfordulóját is megérik — fordítja a közfigyelmet. Rég elismert, rég és állandó tisztelettel környezett munkása ő a közéletnek. Annak is több mint negyvenöt éve már, hogy az irodalom terén feltűnt s itt is sok koszorúval futotta meg pályáját: a Kisfaludy-társaság, a tud. akadémia, a Marczibányi-intézet ismételve jutalmazták munkáit; s az akadémiának ma — talán legrégibb rendes tagja.

A Vasárnapi Ujság sem először ez örvendetes alkalomból közli életrajzát s arczképét.*

* Lásd a V. U. 1869 évi folyamában a 47. számot.

TARCY LAJOS.

De ez alkalmat sem mulaszthatja el, hogy újra meg ne hozza a tisztelet és elismerés adóját a nagy érdemű férfiú iránt s meg ne vigye szives szerencsekívánatait az ötvenéves tanári jubileumra, melyet testi és lelki ereje oly teljességben ért meg, mint csak igen keveseknek adatott.

Életrajzát illetőleg, a főbb adatok ismétlése mellett csak némi kiegészítésre kell szorítkoznunk. Tarczy Lajos Hetényen, Komárommegyében született 1807. december 6-án középorsu szüldöktől; tanulmányait a gymnázium 5-ik osztályig Hetényen a ref. lelkésznel, azután Révkomáromban végezte, a bölcsészeti és theologiai tanulmányokat a pápai ref. kollegiumban hallgatta kiűnő sikerrel. Tanáriai kitiűnő képességét és fáradhatlan szorgalmát korán fölismervén, 1829-ben a logikusok nyilvános tanítójává, 1830-ban pedig seniorrá és a számtan segédtanárává tettek a bölcsészeti osztályokban. Miután e hiva-

taláiban megbízatását dícsérendő eredménnyel bevégezte, továbbképzés végett 1831-ben a bécsi egyetemre ment, hol főleg a fizika és matematika tanulmányozására szentelte idejét. Itt kereste föl a dunántúli ref. egyházkerület bizalma, s meghívta rendes tanáru, a pápai főiskolánál Márton István halála folytán üresedésbe jött bölcsészeti és természet-tanszékére. E tanszékét, miután meg előbb a berlini egyetemen az általa előadandó tantárgyakra két féleven keresztül készült, 1833. nov. 4-én foglalta el. Ez időtől fogva a pápai reform. főiskolának életfeloldése szoros összefüggésben van Tarczy Lajos működésével, melyet szellemileg emelni s anyagilag gyarapítani legfőbb feladatának tekintett. Mindegyik irányban sok reform létesült az ő kezdeményezése és közreműködése folytán. Nagyrszben az ő fáradozása folytán létesítették a főiskola nyomdája 1838-ban, az ő buzdítására született meg a pápai főiskolában az ifjúsági

TARCY LAJOS.

képzőiskolát, melynek több éven keresztül buzgó elnöke volt. Ugy ezen társulatban, mint ezenkívül is minden eszközt felhasználta arra, hogy az ifjuságot önmunkásságra, irodalmi művek készítésére, nyelvet tanulására, botanikára stb. buzdítsa, s mindezen irányokban fáradhatlan utmutatója s vezetője volt az ifjuságnak. Kiváló törekvése volt az is, hogy a tanulók a tudomány mellett kellő társadalmi műveltséget szerezzenek az iskolában, azért közreműködött arra, hogy az ezen cél elérését akadályozó zárdai bánásmód és szigor a bent lakásnál szelidíttessék, s a tanulókkal való érintkezésben mindenütt igyekezett meghonosítani a művelt modort, mire névbe azon időben mindegyik főiskolánkban még sok kívánni valót találtunk. Ő vitte keresztül azt is, hogy a pápai főiskolában gimnastika létesíttessék azon időben, midőn az még honunkban majd minden iskolában hiányzott. Közreműködött Tarczy Lajos arra is, hogy a főiskola részére azon régi épület helyébe, mely az üldöztetések korszakában félreeső helyen építettet, a város szebb részében díszesebb épület emeltessék, s ebbeli törekvést az 1856-ban emelt új kollégium építésével siker koronázta.

Az iskolai terén kifejtett tevékenységénél nem kevesebbet elismerés illeti Tarczy Lajos tudományos működését. Magyarországon ő tanította először Hegel bölcsészeti rendszerét, a miért a megelőző rendszer hívei által megtagadtatott. E támadásokat 1836-ban sikerrel verte vissza egy a «Tudományos Gyűjtemény»-ben megjelent dolgozatával. A vita azonban nem maradt a tudományos téren, hanem áttért az egyházkerületi zöldségtárlára, s azzal végződött, hogy a Márton István Krug-féle rendszerét kedvelő többség által a hegeli bölcsészet tanítása tiltatott. Tarczy Lajos pedig inkább, mintsem meggyőződése ellenére a Krug-féle rendszer tanítsa, odahagyta a bölcsészeti tanszéket, s a fizika és matematika tanítását vette át, minélfogva tudományos működése is inkább ezen téren esik.

1838-ban adta ki «Természettanát» az alkalmazott mathesisel egyesítve, két vastag kötetben, mely munkája a magyar tudományos akadémia által a 200 aranyos nagy jutalomra kijelöltetett, de azt csak az 1843-ban megjelent 2-ik kiadása nyerte meg. E munkájáért azonban Tarczy Lajos 1838-ban az akadémia levelező tagjává választották.

Ugyancsak 1838-ban a következő évben jelentek meg — két nyelvtanoktatási iskolai könyvén («A német nyelv paradigmái», s «Gyönyörök a német költészetből») kívül — Tarczy Lajosnak «Népszerű égrajz», «Elemi ismeretek a természettudományból», «Elemi szaktudomány» című munkái. E munkáért 1840-ben az akadémia rendes taggá választotta, mely alkalommal székét a «Természettani észtanról» című értekezésével foglalta el.

1841-ben adta ki a «Tiszta Mértan Elemeit», 1843-ban pedig a népkönyvkiadó egyesület adta ki 50 arannyal jutalmazott «Népszerű Természettanát» 5 füzeten, mely utóbbi mű 2 év alatt 1800 példányban kelt el. 1844-ben jelent meg tőle «Kis Természettan» 3 füzeten, «Földtan» 1 füzeten. Több évig szerkesztette a «Pápai Naplót», melyben főleg a nép oktatására és felvilágosítására szolgáló csillagászati és természettani cikkeit jelentek meg. Dolgozott még a harminczas és negyvenes években főnállott szépirodalmi folyóiratokba, s egy szépirodalmi művel még 1837. évben jutalmat nyert a Kisfaludy-társaságnál. E műve: «A dráma hatása s irodalmunk drámaszegénysége», a Kisfaludy-társaság Évlapjai régebbi folyamának első kötetében látott világot s

még ma is figyelemre méltó nézeteket tartalmaz.

Az eddig rajzolt nemes buzgalomhoz és széles tudományos képzettséghez járulnak Tarczy Lajosnál még oly előnyök, melyek őt szeretett s kedves tanárrá teszik, a mit a tanári tulajdonok között annyival fontosabbnak tartunk, mivel a tanuló ifju tanárában kedveli meg a tudományt.

Tarczy Lajos előadását felősség, szabotosság, élénkség és érdekesség, a tanuló ifjusággal való bánásmódját humanizmus, jóakarata s szelidség jellemzik; ezen tulajdonokkal bír most is, midőn már a 100-iki feléi vizsgát teszi tanítványaiával. Az ő előadása mellett a legszárzabb tárgy sem lesz a tanulóra nézve unalmassá és fárasztóvá, így nyilatkoznak erről 50 év előtti és mostani tanítványai.

Tarczy Lajos, — írja egy újabb életrajzírója — jelenleg 73 éves; de e magas kor mellett is bámulatos az a tevékenység, a mit a tanúgy terén kifejt. A múlt, 1879—80. iskolai évben ő volt a pápai ref. főiskolának igazgatója. Az előadások tartásának pontosságában magát megelőztetni egyetlen kollégája által sem engedte még most sem. Egyik tagja volt a régebben működött egyetemes ref. tanúgyi bizottságnak, s annak működésében tevékeny részt vett, az ujonnan szervezett egyetemes tanúgyi bizottság tagjává szintén megválasztott a dunántúli kerület részéről, s ennek legközelebbi ülésén is irányadólag folyt be egy a határozatokra, mint a tantervek előkészítő albizottságban annak munkálataira. Ennyi érdemeért méltán illeti meg az elismerés Tarczy Lajost, nemcsak azok részéről, kik neki a hosszú tanári pálya alatt tanítványai voltak, nemcsak a dunántúli egyházkerület részéről, melynek főiskoláját érdemei által emel; nemcsak a magyarhoni reformált egyház részéről, melynek egy a tanári, mint a tudományos téren való működése által jó hírnevét gyarapítja, hanem az egész haza és nemzet részéről, melynek dicsőségét gyarapítani, melynek hí és lelkes fiait nevelni, tanári működése egyik főfeladatának tekinté mindig.

Ez elismerés nyilvánul iránta minden oldalról e napokban, midőn most november 5-én a pápai főiskola, a dunántúli ref. egyházkerület s tanítványai — egykorai és mostaniak — tisztelettel és szeretettel sereglenek körülötte tanári jubileumán.

Örüljön a köztiszteltnek, örüljön kivított tanári sikereinek s irodalmi és tudósi koszorúinak még soká, ép egészségben, ifju erőben!

— á —

Műutazás Erdélyben 1825-ben.

— Déryné naplója II-ik kötetéből. —

(Folytatás.)

Brassóban időzésünk alatt sok volt a látni és tapasztalni való. A szászok nem igen pártolták a színészetet, pedig a leghíresebb zenészekről adunk nagy számmal operákat. Kivéve néhány vármegye-urakat, tanácsbelieket s némely magyarul tudó kevés polgárokat, senki se járt színházba. Pedig én igen magas gondolkodással voltam a nemes szász nemzetről, olyanok képzelve azt, a minőnek b. Jósika Miklós «A nagyszabeni királybíró»-ban festi, kiterjesztve annak és leányának magasztos, lelkes jellemét az egész fajra, — úgy, hogy én egész hó kebellem siettem Brassóba, megismerhetni a dicső nemzet fenkölt lelkesedését s élvezhetni pártfogása sugárának melegségét. De megcsalódtam s igen fáztam e hideg, nagy fekete városban.

De van szép promenádok, mondák a háziak, a hol szállva voltam, látni ott törököket is, meg bojárakat.

No hát menjünk a promenádra, s mentünk egynehányan. De itt aztán csakugyan volt mit látni az olyanok, a ki keveset látott még az életben. A törökök leheveredve holmi emelkedettebb pázsitra, keresztbe vetett lábakkal, hosszú csibukos pipákból eregették a sűrű füstöt fekete kávéval tölt findzáikba, melyekből néha szürösöltek. Távolabb jártak-kelek az ő gyönyörű eszményi nemzeti öltönyeikben a sugártermetű s kifejező komoly arcu bojárak. Az oláh bojárak valóban szép férfiak voltak, nagy fekete szemekkel, fekete hajjal, bár az ritkán látható kalpagok alól, feltűnő piros ajkakkal s barna sápadt arcukkal.

De még mennyire emeli őket szép öltözetük. Parányi lábukon igen csinos formájú kis csizma gyűrűnyi vastagsága, piczi gombu sarkantyúval azoknál, kik hosszú pantalon viselnek; — de viselnek papucsot is és ahhoz kamáslit szorosan a lábszárhoz gombolva apró fénys gombokkal. Ezeknek terden alól összeszorított bő bugyogójok van. De boldogisten, mennyi öltöny van azoknál! A pantalonon fölül, mely mindeniknél finom fényes fekete posztó, valami rézecs szoknya van, ez már más színű; — e fölött ismét más színben mellény, kihányva ezírtan ezüst vagy arany keskeny sujtással. Ennek szék hosszú ujjja van, hasonlón sujtással tele. Ezen fölül van ismét más színben deréka valójuk, — az már nem gombolódik be, hanem nyitva áll, hogy az alsó mellény kilássék alóla. Ennek nyitott bő ujjja van s csak egy kicsit rövidebb, mint az alsó szűk ujj. Azután legfölül jön bokáig érő sötét színű vagy fekete, egészen nyitott talár vagy kaftán. Ennek is jó hosszú ujjja van, de ez már majd egész a vállig fölhasitva s szabadon kiesztve, két oldala végig varrva apró gombokkal. Fejükön szép kalpag, helylyel egy-egy köcsaggal. En csak azt esodáltam, hogy az az egymásra halmozott sok öltöny termetüket el nem idomtanítja.

A mily érdekesek voltak a férfiak, ép oly érdektelenül heverésztek lombán a bojárók, keresztbe vetett lábakkal a széles kereveteken. S ha piczi volt a férfiak lába, annál nagyobb járókájok volt az asszonyoknak, és nem is szép formás, hanem széles lepedt lábbeliken. Ők nem voltak nemzeti öltözetben s ha fölött valamelyik, pongyolán lógott rajtuk a néha igen ékes, drágakövekkel is kirakott övvel derekukhoz szorított ruha, mely mindenféle színben posztó, selyem-, vagy bársonyszövet volt, némelyiknél arannyal himezve vagy prémekkel körveze. Fejükön szép tarka kendőből, némelyiknél shawlból turbán volt a fejükre csavarítva. E fejdíszet megcsinálni engem is megtanítottak. Egy csavarítás s egy pillanat alatt kész az egész.

E festői tarka nép között sétáltam aztán a szász szépségek is, gyönyörű tömött hosszú szőke hajokkal, szép kék szemekkel s oly fehér arccal, mint a lilium.

Kezdődtek az előadások, a szegény bojárak is eljötték, de a szászok és szászok meg se mozdultak. Csak vasárnapokon láttuk őket se-regestől, gazdagon öltözve, szép renddel Isten házába menni. Ez ismét igen tetszett nekem.

A bojárók igen szerettek volna felünk megismerkedni, s mivel a publikum között kellett föl s lemennünk a színpadra, mindenféle nyájas mosolylyal, kézmozdulatokkal köszöntgettek. Egyszer egy bojár család, anya, fia és leánya meg is fogtak a kezemnél fogva s mindenféle nyelvet együvé zagyválva igyekeztek megértetni velem, hogy mennyire szeretnek, eljönnék értem s elvisznek magukhoz. Még a nevéket is megtartottam: az asszony volt Stefanescuné, fia Janku, leánya Katinka. El is jöttem értem másnap.

Széles kerevet volt a fal mentében a szobá-

jokban, arra ők mind felkaporodtak, de én az én planesettes páncélomban nem tudtam a falhoz ülni, csak a szélen foglaltam helyet, mint a peczek. Ez nekik sehoggy se tetszett s úgy tettem velem, mint Fáy Zsuzsacskák, oda plántáltak magok közé s aztán beszéltek egymás szavába vágva s azt nekem mind meg kellett értenem. Hiszen nagy sokára aztán meg is értettem, mert az ifju lassankint mindig több magyar szót kevert a beszédébe.

— Ha lesz nekünk pardon, io mère a la casa, te bejövök la Bukarieszt, van nagy szok szok szobát, te muszaj nekem lakni, te nem fizetek nekem, lesz szok domesztik.

Megtudtam aztán tőlök, hogy ők Bukarestben nagyon gazdagok; de valami forradalom volt, egy éjjel menekülniök kellett, alig hogy a pusztá életüket megmenthették, mindent ott hagyták könnyen elhozható drágaságaikon, gazdag ruhájokon kívül. A kormány minden jószágait lefoglalta; de remélik, hogy nemsokára kegyelmet kapnak, ismét belépnek jogaikba s megint gazdagok lesznek.

— Moszt nagy szegény, mondá a szegény anya könyezve, — ah madame Derry! Szegény Janku, nézed, moszt muszaj leveted szép ruhát, mászik rondosz veszik fel, szász minden elveszik, szász grobián. Nincs van arany? nem tudul fizesz ház? van szmuk, brilliant, rubin, adod ide mind, mind.

Ez annyit jelentett, hogy midőn ide jöttem, s aranyait mind elfizették a lakásért, minden napra egy aranyat azért az egy szobáért, — ki akarták őket kergetni a házból. Hiába mondták, hogy csak legyenek egy kis türelmemmel, majd küld a gondnokuk pénzt, mert van még honnan várni, csak a küldés bajos: «Nem, nem! mondák a szászok, itt nem várnak egy napot sem, van drágaságatok, adjátok ide azt.» S darabonként így fosztották ki őket minden értékeikből, még drága arannyal himzett ruháikból is. S nem csak velök, minden menekült bojással így tettek házi gazdáik s ékszeriket fölrakták a szász kisasszonyok, csillogtak is a sok aranytól és gyémánttól, úgy mentek az Isten házába. Vajjon Istennek is tetsző volt-e az úgy szerzett ékszer?

No de majd jó lesz minden: «Akkor te bejövölész, mond Janku, kinyitol egyszer száj, így á-á! már ónap lesz neked véka arany, ezüst service, equipage, lesz te neked nad gazdag. Szeretõ nem szabad lenni, mert akor mászik férfi bojár muszaj mind mind szeresz; de ha nincs neked egyet sze, akor nem baj szemmit.»

No bemegyek hát hozzátok mindjárt, csak más cipőt húzok.

Ghyha herczeg is itt volt akkor a menekültek között, mindig eljárt nejjével a színházba s egyszer megkértek, hogy nálak házi estély lesz, énekelnek ott valamit. El is mentem s énekeltem valami operából, a mi fölött a társaság egész elragadtatásba esett. Mind oda csődültek a zongorához s elhalmoztak dicséretekkel, a miből én vajmi kevésért érttem. Másnap igen udvarias levelet kaptam a herczegnőtől. Irja, bocssásak meg neki, ő jól tudja, hogy fejedelmi ajándékkal adósom, de ők most szegények s nincs nekik módjokban úgy megjutalmazni, mint megérdemelném, a szíveségért, mit irányokban mutattam. De nem sokára okvetetlen be fognak mehetni Bukarestbe s a herczegi megemlékezés, legyek meggyőződve, nem fog elmaradni.

Én igen haragudtam ezekre a szászokra, kik oly rutul bántak azokkal, a kik szerencsétlenségükben nálók kerestek menedéket. Szerettem volna is összeveszni az én szász gazdáimmal, hogy jól oda mondogassak nekik; de nem lehetett, igen humánusok voltak irányomban. A házi gazda fiával sokat vitakoztam. Egy

alkalommal a nyelvekről beszélünk s én mondom: legtisztább a magyar nyelv, mert azt épen úgy kell kimondani, a hogy írva van. Már a francziát azért nem szeretem, mert három szót tagot is át kell ugrani, összerántani s akkor is másképp mondani, mint a hogy írják.

— Hát ha még a mi nyelvünket ismerné az asszony, — mond a fiatal szász, — azt soha meg nem tanulná.

— Hogyhoggy, kérdem, hisz maga németül beszél s én németül felelek?

— Jaj, az igaz, mondá, német nyelv a miénk is, csakhoggy egész más német, ha magunk közt beszélünk. Más német ezt meg nem érti.

— Hát a kiejtés, az lehet más; de irni csak úgy írják, mint a többi német?

— Ugy hát, de épen a kiejtésben van az eredetiség. Például (épen akkor ment el az ablak alatt egy katoná), hogy írni ezt le asszonyosságod németül, a ki most erre ment?

— Hát így: *Soldat*.

— No lássa, mi pedig ezt nem úgy ejtjük ki szászul, a hogy írva van.

— Hát ugyan hogy?

— Hát úgy, hogy: *Mázer*.

— Ugyan ne tegyen bolondá!

— De ugy van. Aztán nem csak ennél az egy szónál van ez így. Hanem itt van például a disznó. Ugy írjuk, hogy *Schwein* s úgy olvassuk, hogy *Bohylesch*.

No hát hallott már valaki ilyen nyelvet? Unalmas lett volna az én életem Brassóban, ha nem olvastam volna könyveket. Hanem én egész társaságot állítottam ott össze s hol olvastunk, hol pedig csak elbeszéltem a többinek az olvasottakat, mert többnyire csak a németre voltam szorítkozza, azt pedig nem mindnyáján értették. Ugy megszoktuk aztán ezt a mulatságot, hogy el se tudunk lenni nála nélkül.

(Vége köv.)

Vándor-dalnokok a középkorban.

Az emberi társadalomnak, a miveltségnek bármely fokán állott is, mindig megvoltak a maga zengő madarai, kiknek szívből dal fakadt, ifjak szerelméről, hősök dicsőségéről. Az egymástól legtovább álló nemzetek is, ha volt bennök érzék a szép iránt, egész osztályát táplálták kebelökben a dal fiainak. Az angol-szász «bárdok» ma is élnek dalaikban; Skandinávia népe csaknem egészen *skaldok*kból állott, kiktől nevé is vette. Priscus rhetor megöröz emléket Attila dalnokainak és zenészeinek, kik az örök dicsőségét zengték magasztaló énekekben; s a troubadurok Franciaországban, a Minnesängerek Németországban nagy szerepet vittek a művelődés terjesztése körül. S a magyarok történetében elég nyomot találunk arra, hogy minálunk is, már a bevándorlás ideje óta voltak költők, kik a királyok és hatalmasok lakomáinál szellemi élvezetben részesíték a vendégeket, saját szerzeményű dalaikat saját szerzeményü zene-kísérettel adván elő s Tinódi Sebestyén, a lantos diák, ma is legelőkelőbb alakja a hegedősök idejének s énekeinek, melyeket egyik főur udvarából a másikba zarándokolva előadott, jelentékeny része maradt megörökítve irodalmunkban, s dallamai, melyekkel kísérté, igen becses hagyományai a magyar zeneköltészetnek.

Tinódihoz hasonló vándordalnokai Németországban is voltak már az ezredv első századaiban. Vándorolniök kellett, mint az énekes madaraknak, hogy megélhessenek. Nem volt még akkor nyomda s a költői tisztelődijak még nem voltak föltalálva. Magas uraságok bőkezűségére valának utalva s bizony nem mindenütt találtak egyenlő szíves fogadtatásra. Küzdeniök kellett a gondokkal, nélkülözésekkel, akár csak a mai vándorszínészeknek, s a középkor legjeleesebb lantos költője, Walthar von der Vogelweide, daczára előkelő, finom modorának s egész valójának, egész életét át szegénységgel küzdött s mintegy dicséketlen említi föl, hogy

ő különb többi sorsosainál, mert soha se fogadott el az uraságoktól — viselt ruhát.

Voltak azonban ama kor dalnokai között hatalmas, gazdag urak is, s ezek természetesen nem voltak «vándorok», kik közé csak az sorakozott, a kit a szükség vitt rá. De azért mégis Minnesängerek voltak ők, mivel a lyrai dal fő tárgya minden időben a szerelem (Minne) volt, s így a német költészet első virágzása korának (1200—1300 körül) majd minden dalköltője Minnesängernek, dala Minne-lied-nek, szerelmi dalnak, nevezetett. Dalaik a tavaszról, a madarak daláról, a kedves szépségéről, a szerelemről és szellemi boldogságról, a nők szépségéről szólanak. De a Minnesängerek nem szorítkoznak csupán ezekre; sokan közülök isten dicsőségéről zengenek s buzditják honfitársaikat a hitetlenek ellen s a szent sir oltalmára. Sőt ama kor legjeleesebb két lantosa Hagenau Reimar és a már említett Walthar magok is részt vettek a keresztes háborúkban.

Képünk is Hagenau Reimart tünteti föl, a mint épen Diethart gróf lovagvárában tesz látogatást. Midőn az úri vendégségnek vége lón, s már a csemegét tálaták, beléptek a vándor-dalnokok a terembe, hol a fiatal házi ur és szép ifju neje kegyesen fogadják. A várnőről szerelmi dalt akar hallani. Reimar, a vándor dalnokok módjára, egy szép ifjuval kísértette magát utjában s mivel az ő hangja nem volt eléggé lágy és zengetes szerelmi dalok éneklésére, ő általa adatá elő dalait. Maga elővett egy papirtekereset, néhány halk szót váltott kísérelve s az ifju megzendítte csengő, tiszta hangját, melyet a mester és másik társa csak csendes dudolással kísért, néha egy-egy tercet hallatva, míg a társaság negyedik tagja a lant hangjaival köte össze a dal zengését. A «Garzun» (garçon-fiu, itt dalnokfiu) gyönyörű, rózsás arca, vállaira hullámosan leomló aranyhaja érdekes elentében állott Reimarnak komor, a gondoktól már redősödni kezdő arcához s szürkülő hajához. Az ifju dalnok átszellemülve zengte énekét, melyre az ifju úri pár egymáshoz simulva, elmerengve hallgatott. Aztán következtek a kiapadhatatlan többi dalok, melyeket mély csendben, áhitattal hallgatott a vendégsereg, — tetszésnyilatkozataival s ajándékokkal halmozva el a kis művész-csapatot végül.

Szeifert művészi esete e jelenetet vély tárgyú az alkalommal között képeinek, mely gondos korhűséggel s minden részletben jellemzően van tartva. A lelkes dalnokfiu lelkes szép arcával, az írásába tekintő s a dalt halkan kísérelő mester, a várnőr, hozzá simuló ifju nejjével s valamennyi alak, az asztalfőnél lecsüggesztett fővel ülő aggastyán, a gyümölcsös tálczával állva maradt s mintegy helyére szegzett apródot se véve ki, mind jellemzőleg tüntetik föl azt a hatást, melyet a dal rejtek gyakorol.

Buvarkodások a tengeren és a tenger fenekén.

II.

(Fenek- és vízszínhálók. Az idő jelentősége a tengeren. Vízszinti kutatás. Parti buvarkodás. A tenger mélyéről. Kirándulásról hazajövet. Gyűjtés muzeumnak, tudományos célra, helyszíni tanulmányozásra. Kirándulás mulatságból polypokra. Kíd a csolnak? Akaratlanul leány-szoktútes. Legjobb titthon.)

Könnyű, futó csolnakunk vízszinti kirándulásra van berendezve: minden készletünk csak egy óriási úvegdedényből és könnyű vízszinti hálónkból áll. Két matróz evezni kezd s mi egyenesen a nyílt tengerre kormányzunk. Kis vízszinti hálónk hol a vízszinten, hol egy-két méternyi mélyben nyeli a vizet s a két matróz el nem tudja képzelní, miért kell nekik egész délelőtti folyvást evezniök azért, hogy csak szürjűk a tengervizet egy kis hálón keresztül. Időről időre a kis háló nagy óvatossággal kihúzzuk s a két matróz gunyolódó bosszankodással örvend rajta, hogy semmi sincs benne. Mi azonban azt észre sem vesszük, de hisz hálónk reczejét bele-mossuk nagy úvegünkbe, melyet fris tengervizel megtöltöttünk.

Ily módon halászatunk egész délelőtti, a nap forrón süt, s minthogy dolgozó csolnakra ernyőt feszíteni nem lehet, az átmedveség megizzadunk, ugyannyira, hogy csak a legerősebb természeti emberek állanak ki ilyen felmápos kirándulást. Az illetők rendezen erős fűfá-

jást, emélygést kapnak, úgy hogy okvetetlen partra kell szállaniok. Szerencsémre, az én erős természetemnek a tenger soha sem ártott. És ez nagy szerencse; a legtöbb ember nem bírja a tengert, így pl. a híres Schulze még csak kék-irándulásra sem mehet, mindjárt beteg lesz.

Délben hazavezünk s a két matróz hazaszállítja üvegünket, mely egész állatvilágot rejtett magában, csakhogy az állatok még életük első óráiban vannak. Hány rettegett rablója, ragadozója a tengernek van ez üvegben — csirájában! Otthon dolgozó asztalunkra kerül ez üveg, napugár elé tesszük, s az átverődő napugár irányában apró lények tűnnek szemünkbe, olyanformán, mint a hogy a szobabeli por megélepszik a szobába sütő napugárban. Jó szemmel (én 0.1 mm. nagyságot még szabad szemmel látok) kikeressük magunknak apró állatkáinkat, nagyítóval vizsgáljuk, lerajzoljuk fejlődési állapotaikat, pontos megjegyzéseket teszünk s napról napra gondosan tanulmányozzuk az állatkákat. A tengeri tanulmányozásnak ez a legszebb, de a legnehezebb része.

Egészen másképp indulunk parti buvárokodásra. Könnyű csolnak helyett nagy nehéz járatu csolnakba ülünk s rendszeren négy matróz evez. Üvegeket kosár számra pakolunk fel, magunkhoz vesszük hosszú villákat és harapófogókat, rudas hálósáknkat s késeinket. A melyik part mellett dolgozni akarunk, arra kormányzunk, s oda érkezve mindig csak annyira távozzunk el a parttól, míg fenéket látunk.

A négy matróz parancsot kap, hogy az evezéssel kormányozzanak is, minden intésre figyeljenek: a csolnak vezénylőre forduljon jobbra, balra, kerülőt tegyen, hátráljon, lassan, gyorsan előre menjen. Mi a hajó orrára halmozunk buváreszközöinket, kezügybe rakunk mindent, a csolnak orrára ülünk kilógó lábakkal; jobb kezünkben van a szigonyunk.

Ha a tenger hullámzik, olajat öntünk színére: a finoman elterülő olajtükörön keresztül jól a fenékre láthatunk. Aztán most kezdődik a munka. Szigonyunk egyre-másra emeli ki a szebbnél szebb állatokat, melyeket csodás színökben, változatos alakjaikban, bár futólag, de egész gyönyörűséggel tekintünk meg, s tesszük a számukra hozott üvegekbe. S mekkora örömük van a matrózoknak, ha vagy egy ritkább állat kerül birtokunkba! Felragyog arcuk, bár ők nem adnának érte egy fabatkát, de azért maguknak is dicsőséget tulajdonítanak belőle — hogy mi megfogtuk. A fődolog azonban reájuk nézve az, hogy ilyenkor mindenik egy-egy hatost kap, melyet egész lelkesedéssel dugnak zsebre. Szigonyunkról folyvást csorog a víz — kezünk fején le, karunkon át, testünkön végig, úgy hogy a lábfejeknél jó ki. Oly fárasztó munka, melyre csak a lelkesedés bírhatja az embert s csak ritka test bírja kiállani. Hát még ha harapófogókkal szikladarabokat emelünk ki, a fárasztó munka mellett ki vagyunk téve a csolnak fölbillenésnek olyankor, mikor a szikladarabot egész vízszintig kiemeltük, de a csolnakba emelőkör visszaesik a tengerbe — hány szép állat menekszik így meg. Ha szerencsésen sikerült egy-egy szikladarabot kiemelnünk, rajta egész állatseregletet találunk: gyönyörű, ragyogó férgek, csillagállatokat, tuskés golyókat, virágállatokat, gyönyörű szivacsokat s ezer meg ezer apró rákot. Alig győzzük birtokba venni. Ha hazamentünk, otthon mindent pontosan elrakogatunk, megjegyeztünk, a szükséges elveket megteszük, konzerválásra elrakunk, úgy hogy a napi fárasztó munkára következő éjszaka nem nyugásra, de a hozott állatok első feldolgozására való, mert különben

az állatok a legtöbbször buvárlatra hasznavehetetlenekké válnak más napig — s másnap megint gondos munka vár reánk az állatokkal. Bizony, e munkára csak a szenvedély, csak az efféle munka nyújtotta gyönyörűség ad erőt, erre pénzzel munkást nem lehetne fogadni.

Egészen másképpen buvárokodunk, ha a tenger mélyéről akarunk zsákmányolni. Ilyenkor hajót szerelhetünk föl, s azzal rándulunk ki a sik tengerre. Eljutva rendeltetésünk helyére, a hajó ellassul s a mélység szerint kisebb-nagyobb, azaz súlyosabb-könnyebb hálót bocsátunk fenékre. A hajó lassu mozgása akadályozza meg, hogy a háló össze nem bonyolódik. Ha háló fenékre jutott; a hajó húzza maga után egy-két óra hosszat s azután csigával

— némelyiket pedig aquariumba rakunk, hogy biológiai megfigyeléseket tehesünk, vagy szaporodásuk módját és menetét észlelhessük. Az állatok egy részét valamelyik múzeum számára rakjuk felre; ezek konzerválásánál csak arra ügyelünk, hogy egészben megmaradjanak, fel nem vágjuk őket, belrészeik és szöveteik rothadászerű állapotba ne kerüljenek át, ez nem árt nekik. Legfőképp egy metszést teszünk hasokba, hogy a konzerváló folyadék a testbe is behatolhasson s így a rothadás be ne következhesék nagyobb mértékben.

Egész másképpen konzerválunk a bonczoló kés és a nagyító üveg számára. Az e célra szánt állatokat egyébként külön-külön sok konzerváló folyadékba tesszük, naponként többször föl-

ről költők szoktak borzasztó dolgokat elmesélni, s valódi borzasztóságokat beszélnek a tengerészek.

Ilyenkor egyik könnyű csolnakba ültettem két vidám természetű matrót, kik némileg kedvenceim voltak, magamhoz vettem egy-két szigonyt s Horvátország partmentében a sziklák közt vadásztam nagy halakra, de főképpen polypokra. Ha szigonyommal halat ütöttem át, azt a matrózoknak adtam, vagy kirándulás után velük együtt valamelyik parti korcsmában piros bor mellett megettük. Ha azonban polyp-vadászatot szerencsés volt, akkor ritkán ütöttem át halat, mert nem figyeltem reájuk. Valódi élvezetem volt, mikor a sziklaüregek közt guggoló polypot megláttam; ott ült figyelő szemekkel,

ban; a két matróz tengerbe esett a csolnakból, én a csolnak orrán estem végig a küzdelemben s csak jó halászkésémnek köszönhettem, hogy szegényünkre a polyp megint meg nem menekült. Este az egész hajó személyzete jóllakott vele; én igen szívósnak találtam s a miatt csak egyszer ettem polyp-húst, mikor megízleltem. Egy itt fogott igen szép polypot több más állatokkal együtt a kolozsvári múzeumnak küldtem. Az ilyen mulatságból rendezett kirándulásoknál igen gyakran él át az ember kalandokat, melyekre megemlékezik s örömmel gondol reájuk, noha élete is veszélyben forgott.

Triesztben gyakran ki-kimentem a tengerre gyönyörködni, halászgatni, különösen vasárnaponként az üde tengeri levegőt élvezni. Egyik

helyzetemet. Az a két vendégmatróz tengeri betyár volt, kik minket kirabolni, tengerbe vetni s csolnakunkat elrabolni akarták. Alig távozott csolnakunk a kikötőtől egy óráskányira, mindjárt kérték, hogy ők evezzenek. Matrózom hátrózzottan megtagadta, még mielőtt én felelhettem volna, hogy nem engedjük. Szóbeli szót került ki, míg végre azt mondták, hogy a csolnak tulajdonképp az övék, s ha nem hagyjuk hogy ők evezzenek, hát a tengerbe vetnek. Mi résen voltunk; az evezőrudra akkor van szükség ilyenkor, mikor az ellenfél ülőhelyzetéből föláll, hogy megtámadjon.

Vendégeink a tengeren körültekintettek, s nem látva sem hajót, sem csolnakot közelben, reánk ugrottak — csakhogy ekkor a két evezőrud kifordult a vízből s a két vendégmatróz behasított fejjel bukkott ki a csolnakból a tengerbe. Mi tovább eveztünk, mintha semmi sem történt volna. Hogy mi lett a két tengeri betyárból? Azt az isten tudja s a tengeri halak.

Figyelmes ember előtt idegen helyen olyan dolgok is föltűnnek, melyekre a közönséges életben rendszeren nem figyelünk. Így tűnt fel nekem, hogy parthosszában háromnap óta egy fiatal ember folyvást figyelemmel kíséri, hogy mely csolnakok, mely irányban, mennyi időre, mikor szoktak tengerre szállani. Majd észrevettem, hogy ez a fiatal ember engem lépten-nyomon kísért s végre oda jött ebédre, kávéra, a hova én járok. Hát jól teszi, ha kedve tartja, gondolám magamban. Azonban megismerkedve vele, oly művelt, kedves embernek találtam, hogy minden gyanumat eloszlatva, annyira, hogy többször velem is jöhetett a tengerre. Egyszer azt kezdte beszélni, hogy mennyire szeretne ő egy este a szomszéd helységbe elcsolnakázni. Megjegyzendő, hogy e helység három órány evezésre van s ez nagy távolság s veszélyes ut is: könnyen nyílt tengerre hajthat a szél. De én is szívesen és többször téven meg ilyen utat, hát meghittam egy kirándulásra esteli időben. Ő megmondta a napot, mikor akarna jöni. De akkor már nem lesz holdvilág, mondtam. Jobb a sötét, de csillagos este, felelő, kedvesebb akkor a tenger; szebb a tengervilágítás olyankor. Meglehet, gondolám s belenyugodtam.

Az este megérkezett, de az ilyen esetekkor magammal vitt matróz beteg lett. No gondolám, hisz ketten leszünk e vendégemmel, s együtt fogunk evezni; annál kedvesebb lesz. De az én barátom nem egyedül jött. Mint mondá, elhozta nővérét is magával. Hát jól tette s még örvendtem rajta. De mindjárt föltűnt az a furcsa testvéri szeretet, melylyel egymás iránt viselkedtek. Aztán a hölgy sűrűn volt fátyolozva. Az egész uton jóformán egy szót sem szóltak. Megérkezünk 3 és fél óra mulva, s ekkor arra kérék, hogy várjak reájuk vagy tíz percet, míg egy nagybácsijukat meglátogatják. Beleegyeztem, de elhatároztam, hogy ezeket többet soha csolnakba nem veszem, kik ily unalmas emberek.

Várok tíz percet.

Elmulik félóra.

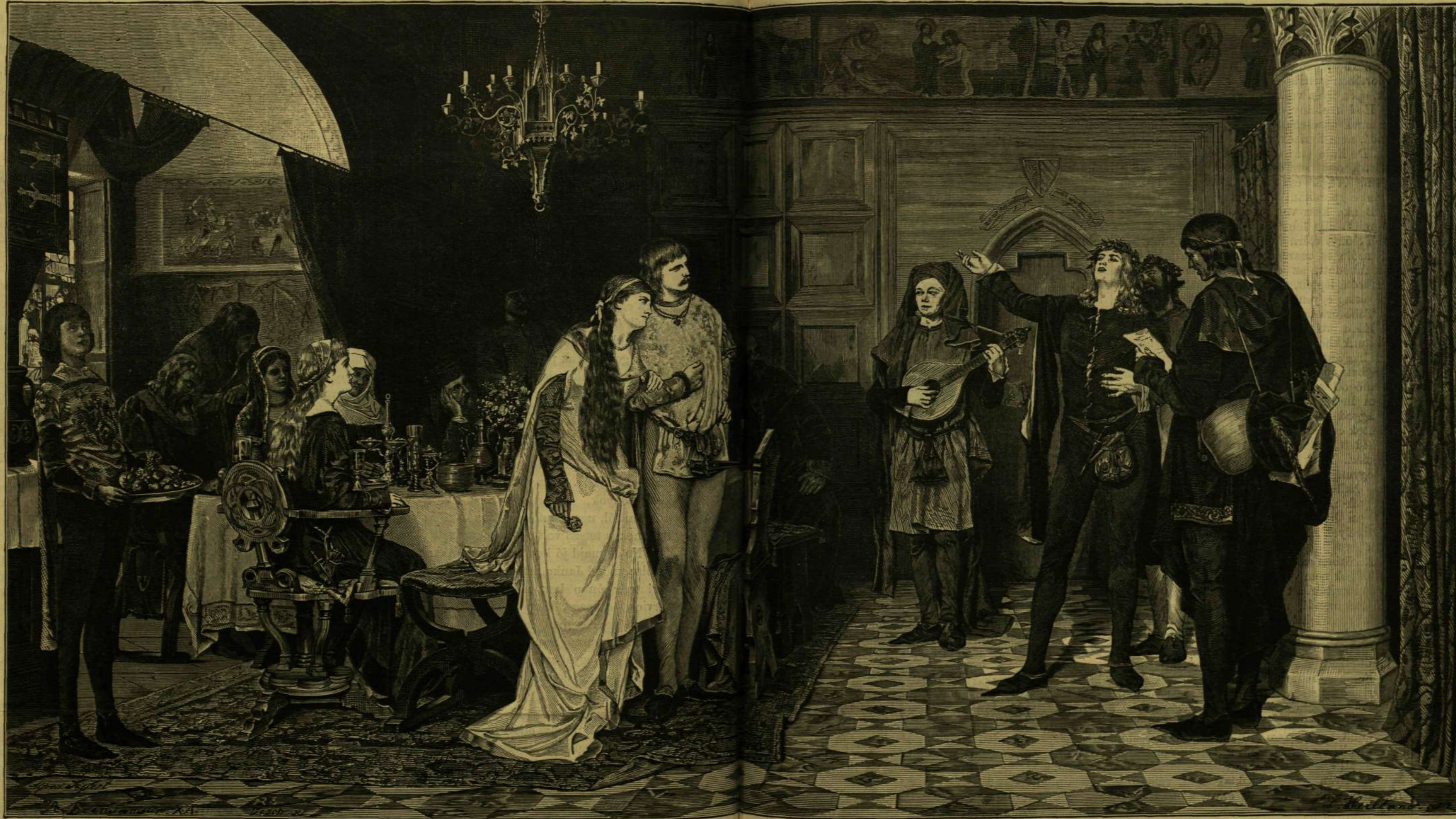
Eltelik egy egész óra.

Már várom másfél órája.

Teringtettem, hisz már nem érdemes haza menni. Egyik ismerős halászra bízva csolnakomat, korcsmába mentem háláni.

Reggel még halászgattam, figyeltem embeimre, de se hírük, se hamruk. Eltem a gyanuperral. Egy szót sem szóltam az egész históriáról senkinek.

Igy telt az idő, mikor közelünkben egy csolnakot veszek észre, mely egyenesen nekünk tartott. Benne egy úgy negyven éves ember. Megismertük egymást. Kérdezte, nem láttam-e előnyáttal ezzel a fiatal emberrel. Gépiesen mondtam reá,

VÁNDORLÓ DALNOK — SEIFERT FESTMÉNYE.

4—8—10 ember emeli ki a teli hálót. Mikor a matrózok a fedélzetre borítanak ki egy ilyen hálót, valóban ritka szép látvány terül előnkbe. Bámulással határos az az érdeklődés, melyet maga iránt bennünk fölbreszt s nyüzsgő élet-halmag. Képviselve van itt az egész tengeri állatvilág: czápák, halak, rákok, csigafélék, férgek, tuskésállatok, virágállatok a magok pompájában s szokatlan helyzetük miatt mind élénk nyüzsgésben-mozgásban.

Egy-két napi hajós kirándulás után egész állatmúzeummal érkezünk haza. Már a hajón elvégezve a szükséges munkálatokat, otthon a gondosabb megfigyelésekhez fogunk. Az állatokat külön rakogatjuk, s testük természete szerint megfelelő konzerváló folyadékba tesszük

rázzuk, újra friss konzerváló folyadékba tesszük s ha nagyobb az állat, fölprítjuk roncsolás nélkül, úgy hogy az ily módon konzervált állatot némelykor évek mulva is fölhasználhatjuk tudományos célra.

Az állatok azon része, melyet aquariumba tettünk, a helyszíni buvárlatra való, hogy dolgozó szobánkban is mindig legyen élő állatunk a fölbonzolásra, megfigyelésre, finomabb észleletek tehetésére.

Nem mindig a tudomány szolgálatában szállunk a tengerre; vannak napok, melyeken vagy nincs kedvünk dolgozni, vagy nincs mit dolgozni: várakozni kell, míg az állatok munka alá konzerválódnak. Ilyenkor is csak a tengerre szoktam menni — vadászni állatokra, melyek-

összezsugorított testtel, hanyagul eleresztett fogókarjaival. Meglátva e borzasztó tengeri rablót, szigonyommal villámgyorsan átütöttem, csolnakba emeltem, hol a matrózok egész utálatlalt nézték, s mintha legnagyobb ellenségük volna, undorral verték agyon.

Ha sikerült egy polypot fogni, akkor a többiek fogása gyermekjáték lett. A fogott polypot föltűztem szigonyomra, s így bocsátottam szigonyomat a mélybe. A fenéken leszkődő polyp meglátva édes véré, testvéri szeretettel — rohang reá, hogy megölje s aztán fölhalja. Ekkor egész kényelemmel lehetett átútni a támadó polypot s csolnakba emelni. Hanem némelykor veszélyes játék a polyp-vadászat. Egyszer akkorát fogtam, hogy szinte csak 6 maradt a csolnak-

ilyen vasárnapi kirándulásom alkalmával, mikor épen másodmagammal tengerre szállanék, két matróz arra kért, vinnék őket is magunkkal, hogy hazatérő halászbárkájuknak élébe mehesse nek. 'Üljenek be' mondtam s ők oly gyorsan foglaltak helyet, hogy társamra nem is tekinttem azalatt. Mindjárt föltűnt, hogy matrózom elkomorult, s kétszer egymásután azt az ügytelenséget követte el, hogy az evezőrudat hátramhoz érintette evezésközben. Nekem ez ügytelenség terhemre vált s egész komolyan figyelmeztettem, hogy evezzen ügyesen. Figyelmeztetésemnek eredménye az lett, hogy az evezőrudat harmadszor is hátramhoz lökte, s tisztán láttam, hogy szándékosan. Figyelmes lettem, mi lehet ennek az oka? S csakhamar átláttam

Petőfi ifjúkori kiadatlan költeményeiből.

Lapunk 43-ik számában közöltük Petőfi-nek azt a tiz ifjúkori kiadatlan versét (a 12-ik, a „Kuruttyó” című lapunknak még 36-ik számában jelent meg), melyeket a költő által sajátkezűleg irt kis füzetben Neumann Károly nyugalmazott lelkész ur, Petőfinek Aszódon lakó- és Selmezen tanuló társasága küldött be hozzánk.

Neumann ur e füzethez még egy kettéhajtott negyed lapot is mellélt, melynek négy oldala szintén oly költeményeivel van beírva Petőfi-nek, a melyek még eddig nem voltak közölve. A lap erős, kissé már sárgulásnak indult papír. Első oldalán egy siketnéma abc látható, mely szintén a Petőfi rajza. Erre vonatkozólag Neumann ur a következőket írja nekünk:

„Tisztelt Szerkesztő Ur! A papírlapon, melyre Petőfinek Solyom Sándor aláírása négy verse van írva, egy siketnéma abc látható. Ezt Petőfi Sándor körülbelül 1836-ban Aszódon, hol 3 évig lakott boldogult anyámnál mint algymnáziumi tanuló, az iskola könyvtárából kivett s általunk szorgalmasan olvasott „Fillértár” című képes újságból rajzolta ki s adta volt nekem. Midőn aztán mintegy öt évvel később Pozsonyban nálam tartózkodott, már jókora verskészletéből több darabot elszavalt nekem.

„Le vannak-e ezek írva?” kérdém.
„Nincsenek! — mondá ő, — minek? tudom mind könyv nélkül.”

„No hát akkor ird le az én kedvemért!” kérék, elébe tévén a még Aszódon tőle emlékül kapott s híven megőrzött siketnéma abc-és papírlapot. Az én jó Sándorom nem sokat kérte magát: leült s addig föl sem kelt, míg az elébe tett papírdarab üres terét „Az Órághoz”, „Bosszú”, „Elválás”, és „Álom” című négy versével tele nem írta.

Igy jutottam a siketnéma abc-és lapra irt versekhez. — Arad, 1880. okt. 27. — Neumann Károly.”

A négy költemény a kettéhajtott papírlap négy oldalát betölti, s három alatt áll ott a Solyom Sándor név. Mi a „Bucus” aláírását közöljük itt hű másolatban:

Solyom Sándor

A versek következőleg hangzanak:

Az Órághoz.

Egig emeljen bár a játszi szerencse' kegyelme,
És legyen első rang rangom az isten után;
'S bár csak azért szüljön két India kincset özönnel,
Hogy büszkén ajakam mondani tudja: enyém!
Durva faalkotmány! emléked nem leszen irtva
Szümből 's akkoron is hajlik öledbe fejem;
Hisz te az inségnek mikor éje boronga körültem
'S hervasztott a' bú: balzsamos enyhét adál.
Enyhét adál! az öld vad kínok' örömtelen ifja
Leggyönyörűbb álmit kebleden álmodozá.

Boszú.

Kecses tavasz virúla;
Vidám tekintete
Berkemnek kebelébe
Rózsákat ültete.

Mosolygta a' tavasznak
Bágygermeki felém,
'S én a' bíbor bimbókat
Enyelgve tördelém.

De látta a' leánya
Könnyelmű tettemet,
'S testvéreit boszúlva —
Kitépte szívemet.

Azóta létem árva,
Kietlen, pusztaság,
Mint, mellynek elrabortam,
Diszét, a rózsaság.

Solyom Sándor

Elválás.

Vert az óra,
Halnak a' remények,
Kik szívembe
Hajnalfényt hintének;
Szebb jövőd'
Tiszta hajnalfényét,
Melly keblemnek
Éjjelét tűz szét.

Vert az óra!
A' szörnyű itélet:
„Elszakadni
Mindörökre töled,
Lány! szerelmem!”
Nyájas tavaszában!
Zúga hozzám
Rémes kongásában.

Szűm nyugalmát
Ismét hol találja,
Meszse töled
Keblem' ideálja?
Honnan int a'
Csendes béke' réve,
Honnan int a'
Bujdosó élébe?

A' mosolygva
Kedvező szerencse
Pályád' édes
Örömekek hintse,
Mig én búban
A' széles világot
Átfutom, nem
Lelve boldogságot.

Solyom Sándor.

Álom.

Kör valék, fájdalomaimnak
Szenvedém nagy kínjait;
Jött az éj szeliden végre,
S könyörölve békességre
Álmaim karába vitt.

És láttam ott
A' szőke lányt,
Nem hidegen
Már szűm iránt;

Hozzám voná
A' szerelem,
'S eget lele
E' kebelen,

'S én piruló
Lángajakán
Mézcsókjait
Lecsókolván.

És újra csók,
'S még annyi csók,
'S olly édesek!
'S olly lángolók!!

Illy álmakat adjatok, isteneim,
És marhat a' fájdalom, a' fene kín;
Én tűrni fogok, — valahára talán
Majd égi való jön az álmok után.

Solyom Sándor.

Az „Orlovo bojeste”.

(A sasok harszterez.)

Csak nincs szebb a mi magyar rónánknál, a hol csalitos legelők, gazos ugarok váltakoznak ingoványossal, melyekben sűrűn ágaskodik ki a megsárgult nád közül a sötétzsinű buzogány. Fűzesei rengeve tükröződnek vissza a fehér meg sárga virágu nymphékkal ellepített vízben. Itt szeretek ábrándozni, lesve a kacsákat s örülök szörnyen, ha egy-egy gém vagy golya száll le a vízbe puskalövésnyire. Eszembe sincs bizony arra lőni, hanem előveszem a vázlatkönyvet meg a czeruzát és ha azzal eltalálom, hát annak jobban örülök, mint ha tiz kacsát hibáztatt volna el a puskám.

Hanem az ilyen ábrándosan szép vidéknek van egy nagy bibije, az: hogy ha odafenn a németeket sok esővel találja megáldani az uristen,

hát annak mindig mi iszzuk meg a levét. A sok hegyi esőtől megárad a Duna, visszaszorítja a Vágot, s annak a vize úgy megdagasztja a legkisebb pocsolyát is, hogy bizony tengernek nézne az, a ki még ilyet nem látott.

Egy nap, egy éjszaka elég idő arra, hogy az egész határ festői motívumai mind viz alatt álljanak. Ilyenkor aztán mit tehet a festő egyebet, fölszedi a sátorfáját s megy olyan helyre, a hol viz nem érheti utol rajzolgatásai közepett. Így jártam az idén is többemagammal, jámbor nemetsejimmal, a kik Bécsből vetődtek hozzám, hogy a szép Magyarország „Gottverlassener” sasaiban gyönyörködhessek, s ki lehessék festményeik számára a pusztának festői gonosz szándékokkal még eddig meg nem támadott szűzi bájjait. De megjártuk vele. Alig kezdhettünk a vázolatáshoz, a pusztá mintha felháborodott volna fenséges nyugalmának ilyen megzavarásán, kiöntötte minden vizét, hogy mi másodnapon egyetlen egy kézi vázlat nélkül voltunk kénytelenek tovaszökni haragja elől. Menjünk hát a hegyekbe, az majd csak megtűri hátán a festőt.

Egyik vendégemet, Lichtensfels Ede bécsi tanárt ép akkor kérte föl egy bécsi előkelő társaság, hogy egy album számára, mellyel ők a trónörökösöt akarják mennyegzője napján megörvendeztetni, egy pár aquarellképet fessen, még pedig egyes szlavoniai részleteket, a hol a trónörökös a mult nyáron gróf Chotek birtokain sasokra vadászott. Utitársaul szegődtem, s két napi utazás után Cserzeviczen voltunk. A vizes nádasból, kacsák, golyák, guvatok közül, száraz sziklás hegyeken, sasok és keselyűk között. Kellemes a kacsá-les, de a sasvadászat — mégis csak külön mulatság. Körülbelül olyan a különbség a kettő között, mint a mennyire különbözik a kacsá és keselyűtől.

A trónörökös „Tizennégy nap a Dunán” című művében lelkesedéssel, sőt sok helyen egész elragadtatással beszél a szlavon erdők vadon szépségeiről, s számos és gyönyörű vadról, a melyek az erdőkben fészkelnek s tanyáznak. Természetesen mi is nagy érdeklődéssel sietünk az erdős hegyekbe, különösen oda, a hol a sasok és keselyűk tartják sziesztájukat, s marakodnak gyakran a préda fölött. Ez az ugynevezett „Orlovo bojeste”. Hosszu hegyláncz, az ugynevezett Orlovac-hegy oldalán, vagyis inkább tetején van egy kiálló, sziklakkal ellepített, kopár darab, melyen alig nő valami, csak olyan kis bozót, az is csak satnyán. Vén tölgyfa nyulik az ég felé, mintegy sóhajás, mely szabadulni kíván a sziklák közül, az is kiszáradt, lekopaszodott; alantabb egy szikla mellett is nyomorkodik egy letarolt facsoport, lombja egyiknek sincs. Az ilyen fát szereti a ragadozó madár, erre szívesen telepszik le pihenni, mert bármikor könnyen röppenhet fel róla; azért is szállnak ide sziesztálni, ha már a balra fekvő bácskai vagy a jobboldalon terülő szerb síkságon fel-falatozták ragadozományait, a fiatal nyulakat s csibéket, a vadászok és gazdasszonyok méltó bosszankodására.

Ölnyi átmérőjű fészkeiket a legmagasabb helyeken az erdőből kimagasló fák tetejére rakják erős galyakból; tavasszal, míg fiak a fészkekben vannak, oda hozzák a talált martalékot, de ha a fiatalok már kirepültek, akkor a jövő tavaszig nem keresik föl többé a fészket, hanem az „Orlovo bojeste”-on tanyáznak.

Sajátságos bizarr benyomást kelt fel az emberben e sivár, rideg, szürke sziklacsoportozat kiszáradt fáival. Egészen sasoknak való hely s azok ritkán hiányoznak onnan. A tájképen majd mindig benne van a hozzá illő staffage. Csakhogy ezt a staffaget sem lelőni, sem lerajzolni nem olyan könnyű mint a golyát, vagy a gémet, mert a sasfaj nem bír azzal a filozófushoz illő nyugalommal, mint p. o. a golya; a legkisebb rezzenés is elriasztja őket s ha a leshegyen — a mit egy-egy szikla aljában faágakból, galyakból csináltak, csak egy kissé megvillant is fegyverünk csöve, éles tekintetükkel rögtön észrevették s akkor aztán — leshettük őket.

Órák hosszáig is elhallgattuk a legnagyobb csendben messze elható vijjongásukat, míg aztán a kitétt dögre le-lecsapott egy-egy.

Rajzolásukról persze szó sem lehetett. Nagy szerencse volt, ha lővéshez juthattunk. Ha nem talált a golyó, a mi gyakran megesett, ismét hosszú időre elriadtak. Komikus látványt nyújtott fölszállásuk a földről. Hirtelen fölrepülni a

szabályos rezgések hoz létre a levegőben, s megszületik a zöngé.

A Graham Bell zenei photophonja épen ilyen szerkezetű. Van egy lámpa, mely fényt áraszt, és egy görbe tükör, vagy üveglencse, mely egy pontba tereli össze egész fényt. Ezen az összpontosítási helyen van egy korong, hasonló a fentebbihez. Ha forgatjuk: hol átmehet rajta a fény, hol nem. Mögötte egy finom rezgő lemez van fölállítva, melyre a korong lyukán át majd rá esik a fény, majd nem. Egy pillanatig megüti a fény sugara, aztán eltűnik, megint megüti s ismét eltűnik. A lemez enged az ütéseket, hol benyomul, hol kifeszül. Elkezd rezegni maga is, és megszületik általa a hang.

Ha gyorsan forgatjuk a közbeneső átlukgatót korongot, a hang magas lesz, lassu forgatásnál alacsony. Csak a sebességet kell tehát változtatnunk, s a lámpa — vagy ha úgy tetszik egyéb fény, p. o. a napvilág — hallatja velünk szavát. Meghallgatjuk, a szó szoros értelmében Szent-Dávid hegedűjét a holdvilágból. Mert a meddig a fény elér, elér a hang is, melyet támaszt. A pástortüzek mérőföldekre elhozzák nekünk danájukat, a világító tornyok ily készülékek által nemcsak bevilágítják a tenger éjszakájának homályát, hanem hangzó életet is árasztanak föléje. Midőn távol ormó fölött az őrtüz kigyul, vagy a várost hamvasztó lángok piros nyelveikkel nyaldossák az égálgát: arra kényszeríthetjük eme nyelveket, hogy énekeljenek s talán valamely szent szolozsma hangjaiban valljanak bűnbánatot.

Itt tehát a fény ad hangot, még pedig zenei hangot. Ez azonban Graham Bell találmányai szabályos rezgések hoz létre a levegőben, s megszületik a zöngé.

A Graham Bell zenei photophonja épen ilyen szerkezetű. Van egy lámpa, mely fényt áraszt, és egy görbe tükör, vagy üveglencse, mely egy pontba tereli össze egész fényt. Ezen az összpontosítási helyen van egy korong, hasonló a fentebbihez. Ha forgatjuk: hol átmehet rajta a fény, hol nem. Mögötte egy finom rezgő lemez van fölállítva, melyre a korong lyukán át majd rá esik a fény, majd nem. Egy pillanatig megüti a fény sugara, aztán eltűnik, megint megüti s ismét eltűnik. A lemez enged az ütéseket, hol benyomul, hol kifeszül. Elkezd rezegni maga is, és megszületik általa a hang.

Ha gyorsan forgatjuk a közbeneső átlukgatót korongot, a hang magas lesz, lassu forgatásnál alacsony. Csak a sebességet kell tehát változtatnunk, s a lámpa — vagy ha úgy tetszik egyéb fény, p. o. a napvilág — hallatja velünk szavát. Meghallgatjuk, a szó szoros értelmében Szent-Dávid hegedűjét a holdvilágból. Mert a meddig a fény elér, elér a hang is, melyet támaszt. A pástortüzek mérőföldekre elhozzák nekünk danájukat, a világító tornyok ily készülékek által nemcsak bevilágítják a tenger éjszakájának homályát, hanem hangzó életet is árasztanak föléje. Midőn távol ormó fölött az őrtüz kigyul, vagy a várost hamvasztó lángok piros nyelveikkel nyaldossák az égálgát: arra kényszeríthetjük eme nyelveket, hogy énekeljenek s talán valamely szent szolozsma hangjaiban valljanak bűnbánatot.

Itt tehát a fény ad hangot, még pedig zenei hangot. Ez azonban Graham Bell találmányai

szabályos rezgések hoz létre a levegőben, s megszületik a zöngé.

A Graham Bell zenei photophonja épen ilyen szerkezetű. Van egy lámpa, mely fényt áraszt, és egy görbe tükör, vagy üveglencse, mely egy pontba tereli össze egész fényt. Ezen az összpontosítási helyen van egy korong, hasonló a fentebbihez. Ha forgatjuk: hol átmehet rajta a fény, hol nem. Mögötte egy finom rezgő lemez van fölállítva, melyre a korong lyukán át majd rá esik a fény, majd nem. Egy pillanatig megüti a fény sugara, aztán eltűnik, megint megüti s ismét eltűnik. A lemez enged az ütéseket, hol benyomul, hol kifeszül. Elkezd rezegni maga is, és megszületik általa a hang.

Ha gyorsan forgatjuk a közbeneső átlukgatót korongot, a hang magas lesz, lassu forgatásnál alacsony. Csak a sebességet kell tehát változtatnunk, s a lámpa — vagy ha úgy tetszik egyéb fény, p. o. a napvilág — hallatja velünk szavát. Meghallgatjuk, a szó szoros értelmében Szent-Dávid hegedűjét a holdvilágból. Mert a meddig a fény elér, elér a hang is, melyet támaszt. A pástortüzek mérőföldekre elhozzák nekünk danájukat, a világító tornyok ily készülékek által nemcsak bevilágítják a tenger éjszakájának homályát, hanem hangzó életet is árasztanak föléje. Midőn távol ormó fölött az őrtüz kigyul, vagy a várost hamvasztó lángok piros nyelveikkel nyaldossák az égálgát: arra kényszeríthetjük eme nyelveket, hogy énekeljenek s talán valamely szent szolozsma hangjaiban valljanak bűnbánatot.

Itt tehát a fény ad hangot, még pedig zenei hangot. Ez azonban Graham Bell találmányai

szabályos rezgések hoz létre a levegőben, s megszületik a zöngé.

A Graham Bell zenei photophonja épen ilyen szerkezetű. Van egy lámpa, mely fényt áraszt, és egy görbe tükör, vagy üveglencse, mely egy pontba tereli össze egész fényt. Ezen az összpontosítási helyen van egy korong, hasonló a fentebbihez. Ha forgatjuk: hol átmehet rajta a fény, hol nem. Mögötte egy finom rezgő lemez van fölállítva, melyre a korong lyukán át majd rá esik a fény, majd nem. Egy pillanatig megüti a fény sugara, aztán eltűnik, megint megüti s ismét eltűnik. A lemez enged az ütéseket, hol benyomul, hol kifeszül. Elkezd rezegni maga is, és megszületik általa a hang.

Ha gyorsan forgatjuk a közbeneső átlukgatót korongot, a hang magas lesz, lassu forgatásnál alacsony. Csak a sebességet kell tehát változtatnunk, s a lámpa — vagy ha úgy tetszik egyéb fény, p. o. a napvilág — hallatja velünk szavát. Meghallgatjuk, a szó szoros értelmében Szent-Dávid hegedűjét a holdvilágból. Mert a meddig a fény elér, elér a hang is, melyet támaszt. A pástortüzek mérőföldekre elhozzák nekünk danájukat, a világító tornyok ily készülékek által nemcsak bevilágítják a tenger éjszakájának homályát, hanem hangzó életet is árasztanak föléje. Midőn távol ormó fölött az őrtüz kigyul, vagy a várost hamvasztó lángok piros nyelveikkel nyaldossák az égálgát: arra kényszeríthetjük eme nyelveket, hogy énekeljenek s talán valamely szent szolozsma hangjaiban valljanak bűnbánatot.

Itt tehát a fény ad hangot, még pedig zenei hangot. Ez azonban Graham Bell találmányai

szabályos rezgések hoz létre a levegőben, s megszületik a zöngé.

A Graham Bell zenei photophonja épen ilyen szerkezetű. Van egy lámpa, mely fényt áraszt, és egy görbe tükör, vagy üveglencse, mely egy pontba tereli össze egész fényt. Ezen az összpontosítási helyen van egy korong, hasonló a fentebbihez. Ha forgatjuk: hol átmehet rajta a fény, hol nem. Mögötte egy finom rezgő lemez van fölállítva, melyre a korong lyukán át majd rá esik a fény, majd nem. Egy pillanatig megüti a fény sugara, aztán eltűnik, megint megüti s ismét eltűnik. A lemez enged az ütéseket, hol benyomul, hol kifeszül. Elkezd rezegni maga is, és megszületik általa a hang.

Ha gyorsan forgatjuk a közbeneső átlukgatót korongot, a hang magas lesz, lassu forgatásnál alacsony. Csak a sebességet kell tehát változtatnunk, s a lámpa — vagy ha úgy tetszik egyéb fény, p. o. a napvilág — hallatja velünk szavát. Meghallgatjuk, a szó szoros értelmében Szent-Dávid hegedűjét a holdvilágból. Mert a meddig a fény elér, elér a hang is, melyet támaszt. A pástortüzek mérőföldekre elhozzák nekünk danájukat, a világító tornyok ily készülékek által nemcsak bevilágítják a tenger éjszakájának homályát, hanem hangzó életet is árasztanak föléje. Midőn távol ormó fölött az őrtüz kigyul, vagy a várost hamvasztó lángok piros nyelveikkel nyaldossák az égálgát: arra kényszeríthetjük eme nyelveket, hogy énekeljenek s talán valamely szent szolozsma hangjaiban valljanak bűnbánatot.

Itt tehát a fény ad hangot, még pedig zenei hangot. Ez azonban Graham Bell találmányai

szabályos rezgések hoz létre a levegőben, s megszületik a zöngé.

A Graham Bell zenei photophonja épen ilyen szerkezetű. Van egy lámpa, mely fényt áraszt, és egy görbe tükör, vagy üveglencse, mely egy pontba tereli össze egész fényt. Ezen az összpontosítási helyen van egy korong, hasonló a fentebbihez. Ha forgatjuk: hol átmehet rajta a fény, hol nem. Mögötte egy finom rezgő lemez van fölállítva, melyre a korong lyukán át majd rá esik a fény, majd nem. Egy pillanatig megüti a fény sugara, aztán eltűnik, megint megüti s ismét eltűnik. A lemez enged az ütéseket, hol benyomul, hol kifeszül. Elkezd rezegni maga is, és megszületik általa a hang.

Ha gyorsan forgatjuk a közbeneső átlukgatót korongot, a hang magas lesz, lassu forgatásnál alacsony. Csak a sebességet kell tehát változtatnunk, s a lámpa — vagy ha úgy tetszik egyéb fény, p. o. a napvilág — hallatja velünk szavát. Meghallgatjuk, a szó szoros értelmében Szent-Dávid hegedűjét a holdvilágból. Mert a meddig a fény elér, elér a hang is, melyet támaszt. A pástortüzek mérőföldekre elhozzák nekünk danájukat, a világító tornyok ily készülékek által nemcsak bevilágítják a tenger éjszakájának homályát, hanem hangzó életet is árasztanak föléje. Midőn távol ormó fölött az őrtüz kigyul, vagy a várost hamvasztó lángok piros nyelveikkel nyaldossák az égálgát: arra kényszeríthetjük eme nyelveket, hogy énekeljenek s talán valamely szent szolozsma hangjaiban valljanak bűnbánatot.

Itt tehát a fény ad hangot, még pedig zenei hangot. Ez azonban Graham Bell találmányai

szabályos rezgések hoz létre a levegőben, s megszületik a zöngé.

A Graham Bell zenei photophonja épen ilyen szerkezetű. Van egy lámpa, mely fényt áraszt, és egy görbe tükör, vagy üveglencse, mely egy pontba tereli össze egész fényt. Ezen az összpontosítási helyen van egy korong, hasonló a fentebbihez. Ha forgatjuk: hol átmehet rajta a fény, hol nem. Mögötte egy finom rezgő lemez van fölállítva, melyre a korong lyukán át majd rá esik a fény, majd nem. Egy pillanatig megüti a fény sugara, aztán eltűnik, megint megüti s ismét eltűnik. A lemez enged az ütéseket, hol benyomul, hol kifeszül. Elkezd rezegni maga is, és megszületik általa a hang.

Ha gyorsan forgatjuk a közbeneső átlukgatót korongot, a hang magas lesz, lassu forgatásnál alacsony. Csak a sebességet kell tehát változtatnunk, s a lámpa — vagy ha úgy tetszik egyéb fény, p. o. a napvilág — hallatja velünk szavát. Meghallgatjuk, a szó szoros értelmében Szent-Dávid hegedűjét a holdvilágból. Mert a meddig a fény elér, elér a hang is, melyet támaszt. A pástortüzek mérőföldekre elhozzák nekünk danájukat, a világító tornyok ily készülékek által nemcsak bevilágítják a tenger éjszakájának homályát, hanem hangzó életet is árasztanak föléje. Midőn távol ormó fölött az őrtüz kigyul, vagy a várost hamvasztó lángok piros nyelveikkel nyaldossák az égálgát: arra kényszeríthetjük eme nyelveket, hogy énekeljenek s talán valamely szent szolozsma hangjaiban valljanak bűnbánatot.

Itt tehát a fény ad hangot, még pedig zenei hangot. Ez azonban Graham Bell találmányai

szabályos rezgések hoz létre a levegőben, s megszületik a zöngé.

A Graham Bell zenei photophonja épen ilyen szerkezetű. Van egy lámpa, mely fényt áraszt, és egy görbe tükör, vagy üveglencse, mely egy pontba tereli össze egész fényt. Ezen az összpontosítási helyen van egy korong, hasonló a fentebbihez. Ha forgatjuk: hol átmehet rajta a fény, hol nem. Mögötte egy finom rezgő lemez van fölállítva, melyre a korong lyukán át majd rá esik a fény, majd nem. Egy pillanatig megüti a fény sugara, aztán eltűnik, megint megüti s ismét eltűnik. A lemez enged az ütéseket, hol benyomul, hol kifeszül. Elkezd rezegni maga is, és megszületik általa a hang.

Ha gyorsan forgatjuk a közbeneső átlukgatót korongot, a hang magas lesz, lassu forgatásnál alacsony. Csak a sebességet kell tehát változtatnunk, s a lámpa — vagy ha úgy tetszik egyéb fény, p. o. a napvilág — hallatja velünk szavát. Meghallgatjuk, a szó szoros értelmében Szent-Dávid hegedűjét a holdvilágból. Mert a meddig a fény elér, elér a hang is, melyet támaszt. A pástortüzek mérőföldekre elhozzák nekünk danájukat, a világító tornyok ily készülékek által nemcsak bevilágítják a tenger éjszakájának homályát, hanem hangzó életet is árasztanak föléje. Midőn távol ormó fölött az őrtüz kigyul, vagy a várost hamvasztó lángok piros nyelveikkel nyaldossák az égálgát: arra kényszeríthetjük eme nyelveket, hogy énekeljenek s talán valamely szent szolozsma hangjaiban valljanak bűnbánatot.

Itt tehát a fény ad hangot, még pedig zenei hangot. Ez azonban Graham Bell találmányai

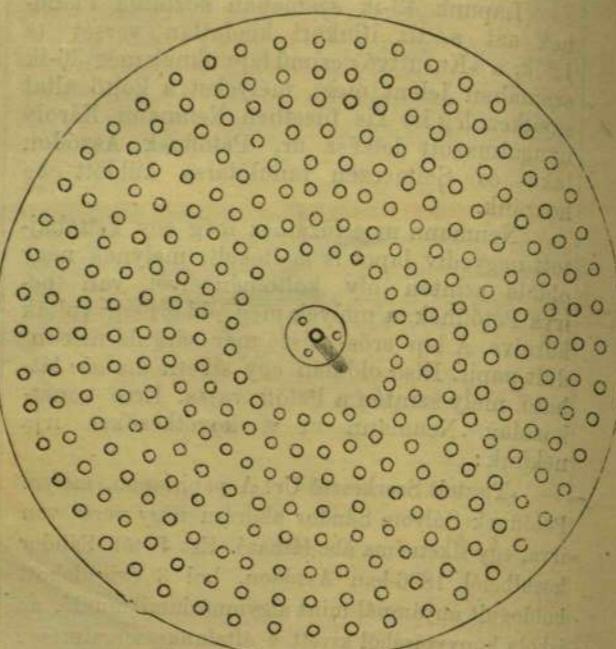
szabályos rezgések hoz létre a levegőben, s megszületik a zöngé.

A Graham Bell zenei photophonja épen ilyen szerkezetű. Van egy lámpa, mely fényt áraszt, és egy görbe tükör, vagy üveglencse, mely egy pontba tereli össze egész fényt. Ezen az összpontosítási helyen van egy korong, hasonló a fentebbihez. Ha forgatjuk: hol átmehet rajta a fény, hol nem. Mögötte egy finom rezgő lemez van fölállítva, melyre a korong lyukán át majd rá esik a fény, majd nem. Egy pillanatig megüti a fény sugara, aztán eltűnik, megint megüti s ismét eltűnik. A lemez enged az ütéseket, hol benyomul, hol kifeszül. Elkezd rezegni maga is, és megszületik általa a hang.

Ha gyorsan forgatjuk a közbeneső átlukgatót korongot, a hang magas lesz, lassu forgatásnál alacsony. Csak a sebességet kell tehát változtatnunk, s a lámpa — vagy ha úgy tetszik egyéb fény, p. o. a napvilág — hallatja velünk szavát. Meghallgatjuk, a szó szoros értelmében Szent-Dávid hegedűjét a holdvilágból. Mert a meddig a fény elér, elér a hang is, melyet támaszt. A pástortüzek mérőföldekre elhozzák nekünk danájukat, a világító tornyok ily készülékek által nemcsak bevilágítják a tenger éjszakájának homályát, hanem hangzó életet is árasztanak föléje. Midőn távol ormó fölött az őrtüz kigyul, vagy a várost hamvasztó lángok piros nyelveikkel nyaldossák az égálgát: arra kényszeríthetjük eme nyelveket, hogy énekeljenek s talán valamely szent szolozsma hangjaiban valljanak bűnbánatot.

Itt tehát a fény ad hangot, még pedig zenei hangot. Ez azonban Graham Bell találmányai

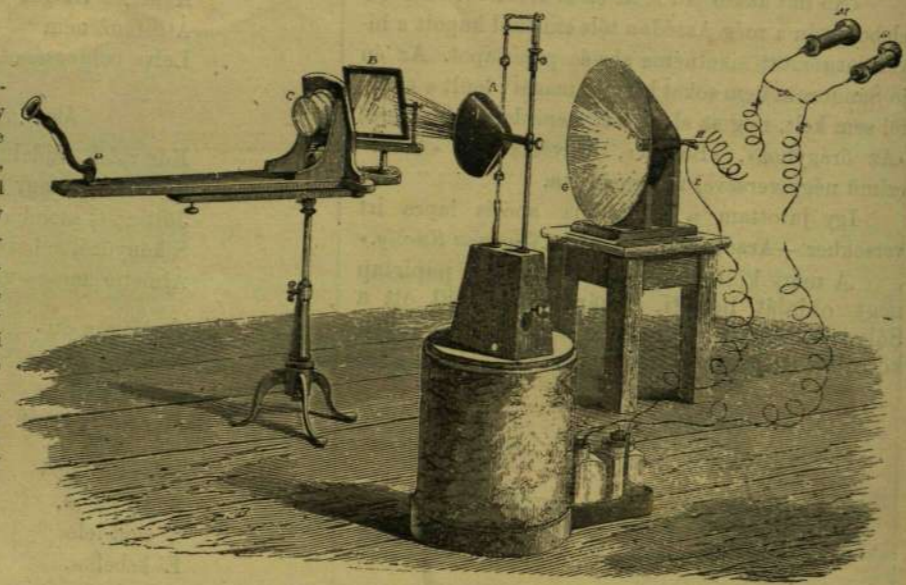
a szeléniumot érinti utjában, akkor ezt az elektromosságot tehetjük nagyobbá is, kisebbé is, a szerint a mint a szeléniumot megvilágítjuk vagy elhomályosítjuk. Ez történik a Bell-féle

Lyukakkal átfúrt rézlemez.

készüléknek is, hol a villamos batteria L K huzalai H-nál érintik a szeléniumot, s így mennek M N közönséges telephonok felé tovább.

Figyeljük csak meg mi történik, ha valaki a készülék O csővébe beszél. Legelőször is rez-

Photophon.

szabályos rezgések hoz létre a levegőben, s megszületik a zöngé.

A Graham Bell zenei photophonja épen ilyen szerkezetű. Van egy lámpa, mely fényt áraszt, és egy görbe tükör, vagy üveglencse, mely egy pontba tereli össze egész fényt. Ezen az összpontosítási helyen van egy korong, hasonló a fentebbihez. Ha forgatjuk: hol átmehet rajta a fény, hol nem. Mögötte egy finom rezgő lemez van fölállítva, melyre a korong lyukán át majd rá esik a fény, majd nem. Egy pillanatig megüti a fény sugara, aztán eltűnik, megint megüti s ismét eltűnik. A lemez enged az ütéseket, hol benyomul, hol kifeszül. Elkezd rezegni maga is, és megszületik általa a hang.

Ha gyorsan forgatjuk a közbeneső átlukgatót korongot, a hang magas lesz, lassu forgatásnál alacsony. Csak a sebességet kell tehát változtatnunk, s a lámpa — vagy ha úgy tetszik egyéb fény, p. o. a napvilág — hallatja velünk szavát. Meghallgatjuk, a szó szoros értelmében Szent-Dávid hegedűjét a holdvilágból. Mert a meddig a fény elér, elér a hang is, melyet támaszt. A pástortüzek mérőföldekre elhozzák nekünk danájukat, a világító tornyok ily készülékek által nemcsak bevilágítják a tenger éjszakájának homályát, hanem hangzó életet is árasztanak föléje. Midőn távol ormó fölött az őrtüz kigyul, vagy a várost hamvasztó lángok piros nyelveikkel nyaldossák az égálgát: arra kényszeríthetjük eme nyelveket, hogy énekeljenek s talán valamely szent szolozsma hangjaiban valljanak bűnbánatot.

Itt tehát a fény ad hangot, még pedig zenei hangot. Ez azonban Graham Bell találmányai

szabályos rezgések hoz létre a levegőben, s megszületik a zöngé.

A Graham Bell zenei photophonja épen ilyen szerkezetű. Van egy lámpa, mely fényt áraszt, és egy görbe tükör, vagy üveglencse, mely egy pontba tereli össze egész fényt. Ezen az összpontosítási helyen van egy korong, hasonló a fentebbihez. Ha forgatjuk: hol átmehet rajta a fény, hol nem. Mögötte egy finom rezgő lemez van fölállítva, melyre a korong lyukán át majd rá esik a fény, majd nem. Egy pillanatig megüti a fény sugara, aztán eltűnik, megint megüti s ismét eltűnik. A lemez enged az ütéseket, hol benyomul, hol kifeszül. Elkezd rezegni maga is, és megszületik általa a hang.

Ha gyorsan forgatjuk a közbeneső átlukgatót korongot, a hang magas lesz, lassu forgatásnál alacsony. Csak a sebességet kell tehát változtatnunk, s a lámpa — vagy ha úgy tetszik egyéb fény, p. o. a napvilág — hallatja velünk szavát. Meghallgatjuk, a szó szoros értelmében Szent-Dávid hegedűjét a holdvilágból. Mert a meddig a fény elér, elér a hang is, melyet támaszt. A pástortüzek mérőföldekre elhozzák nekünk danájukat, a világító tornyok ily készülékek által nemcsak bevilágítják a tenger éjszakájának homályát, hanem hangzó életet is árasztanak föléje. Midőn távol ormó fölött az őrtüz kigyul, vagy a várost hamvasztó lángok piros nyelveikkel nyaldossák az égálgát: arra kényszeríthetjük eme nyelveket, hogy énekeljenek s talán valamely szent szolozsma hangjaiban valljanak bűnbánatot.

Itt tehát a fény ad hangot, még pedig zenei hangot. Ez azonban Graham Bell találmányai

szabályos rezgések hoz létre a levegőben, s megszületik a zöngé.

A Graham Bell zenei photophonja épen ilyen szerkezetű. Van egy lámpa, mely fényt áraszt, és egy görbe tükör, vagy üveglencse, mely egy pontba tereli össze egész fényt. Ezen az összpontosítási helyen van egy korong, hasonló a fentebbihez. Ha forgatjuk: hol átmehet rajta a fény, hol nem. Mögötte egy finom rezgő lemez van fölállítva, melyre a korong lyukán át majd rá esik a fény, majd nem. Egy pillanatig megüti a fény sugara, aztán eltűnik, megint megüti s ismét eltűnik. A lemez enged az ütéseket, hol benyomul, hol kifeszül. Elkezd rezegni maga is, és megszületik általa a hang.

Ha gyorsan forgatjuk a közbeneső átlukgatót korongot, a hang magas lesz, lassu forgatásnál alacsony. Csak a sebességet kell tehát változtatnunk, s a lámpa — vagy ha úgy tetszik egyéb fény, p. o. a napvilág — hallatja velünk szavát. Meghallgatjuk, a szó szoros értelmében Szent-Dávid hegedűjét a holdvilágból. Mert a meddig a fény elér, elér a hang is, melyet támaszt. A pástortüzek mérőföldekre elhozzák nekünk danájukat, a világító tornyok ily készülékek által nemcsak bevilágítják a tenger éjszakájának homályát, hanem hangzó életet is árasztanak föléje. Midőn távol ormó fölött az őrtüz kigyul, vagy a várost hamvasztó lángok piros nyelveikkel nyaldossák az égálgát: arra kényszeríthetjük eme nyelveket, hogy énekeljenek s talán valamely szent szolozsma hangjaiban valljanak bűnbánatot.

Itt tehát a fény ad hangot, még pedig zenei hangot. Ez azonban Graham Bell találmányai

szabályos rezgések hoz létre a levegőben, s megszületik a zöngé.

A Graham Bell zenei photophonja épen ilyen szerkezetű. Van egy lámpa, mely fényt áraszt, és egy görbe tükör, vagy üveglencse, mely egy pontba tereli össze egész fényt. Ezen az összpontosítási helyen van egy korong, hasonló a fentebbihez. Ha forgatjuk: hol átmehet rajta a fény, hol nem. Mögötte egy finom rezgő lemez van fölállítva, melyre a korong lyukán át majd rá esik a fény, majd nem. Egy pillanatig megüti a fény sugara, aztán eltűnik, megint megüti s ismét eltűnik. A lemez enged az ütéseket, hol benyomul, hol kifeszül. Elkezd rezegni maga is, és megszületik általa a hang.

Ha gyorsan forgatjuk a közbeneső átlukgatót korongot, a hang magas lesz, lassu forgatásnál alacsony. Csak a sebességet kell tehát változtatnunk, s a lámpa — vagy ha úgy tetszik egyéb fény, p. o. a napvilág — hallatja velünk szavát. Meghallgatjuk, a szó szoros értelmében Szent-Dávid hegedűjét a holdvilágból. Mert a meddig a fény elér, elér a hang is, melyet támaszt. A pástortüzek mérőföldekre elhozzák nekünk danájukat, a világító tornyok ily készülékek által nemcsak bevilágítják a tenger éjszakájának homályát, hanem hangzó életet is árasztanak föléje. Midőn távol ormó fölött az őrtüz kigyul, vagy a várost hamvasztó lángok piros nyelveikkel nyaldossák az égálgát: arra kényszeríthetjük eme nyelveket, hogy énekeljenek s talán valamely szent szolozsma hangjaiban valljanak bűnbánatot.

Itt tehát a fény ad hangot, még pedig zenei hangot. Ez azonban Graham Bell találmányai

szabályos rezgések hoz létre a levegőben, s megszületik a zöngé.

A Graham Bell zenei photophonja épen ilyen szerkezetű. Van egy lámpa, mely fényt áraszt, és egy görbe tükör, vagy üveglencse, mely egy pontba tereli össze egész fényt. Ezen az összpontosítási helyen van egy korong, hasonló a fentebbihez. Ha forgatjuk: hol átmehet rajta a fény, hol nem. Mögötte egy finom rezgő lemez van fölállítva, melyre a korong lyukán át majd rá esik a fény, majd nem. Egy pillanatig megüti a fény sugara, aztán eltűnik, megint megüti s ismét eltűnik. A lemez enged az ütéseket, hol benyomul, hol kifeszül. Elkezd rezegni maga is, és megszületik általa a hang.

Ha gyorsan forgatjuk a közbeneső átlukgatót korongot, a hang magas lesz, lassu forgatásnál alacsony. Csak a sebességet kell tehát változtatnunk, s a lámpa — vagy ha úgy tetszik egyéb fény, p. o. a napvilág — hallatja velünk szavát. Meghallgatjuk, a szó szoros értelmében Szent-Dávid hegedűjét a holdvilágból. Mert a meddig a fény elér, elér a hang is, melyet támaszt. A pástortüzek mérőföldekre elhozzák nekünk danájukat, a világító tornyok ily készülékek által nemcsak bevilágítják a tenger éjszakájának homályát, hanem hangzó életet is árasztanak föléje. Midőn távol ormó fölött az őrtüz kigyul, vagy a várost hamvasztó lángok piros nyelveikkel nyaldossák az égálgát: arra kényszeríthetjük eme nyelveket, hogy énekeljenek s talán valamely szent szolozsma hangjaiban valljanak bűnbánatot.

Itt tehát a fény ad hangot, még pedig zenei hangot. Ez azonban Graham Bell találmányai

szabályos rezgések hoz létre a levegőben, s megszületik a zöngé.

A Graham Bell zenei photophonja épen ilyen szerkezetű. Van egy lámpa, mely fényt áraszt, és egy görbe tükör, vagy üveglencse, mely egy pontba tereli össze egész fényt. Ezen az összpontosítási helyen van egy korong, hasonló a fentebbihez. Ha forgatjuk: hol átmehet rajta a fény, hol nem. Mögötte egy finom rezgő lemez van fölállítva, melyre a korong lyukán át majd rá esik a fény, majd nem. Egy pillanatig megüti a fény sugara, aztán eltűnik, megint megüti s ismét eltűnik. A lemez enged az ütéseket, hol benyomul, hol kifeszül. Elkezd rezegni maga is, és megszületik általa a hang.

Ha gyorsan forgatjuk a közbeneső átlukgatót korongot, a hang magas lesz, lassu forgatásnál alacsony. Csak a sebességet kell tehát változtatnunk, s a lámpa — vagy ha úgy tetszik egyéb fény, p. o. a napvilág — hallatja velünk szavát. Meghallgatjuk, a szó szoros értelmében Szent-Dávid hegedűjét a holdvilágból. Mert a meddig a fény elér, elér a hang is, melyet támaszt. A pástortüzek mérőföldekre elhozzák nekünk danájukat, a világító tornyok ily készülékek által nemcsak bevilágítják a tenger éjszakájának homályát, hanem hangzó életet is árasztanak föléje. Midőn távol ormó fölött az őrtüz kigyul, vagy a várost hamvasztó lángok piros nyelveikkel nyaldossák az égálgát: arra kényszeríthetjük eme nyelveket, hogy énekeljenek s talán valamely szent szolozsma hangjaiban valljanak bűnbánatot.

Itt tehát a fény ad hangot, még pedig zenei hangot. Ez azonban Graham Bell találmányai

szabályos rezgések hoz létre a levegőben, s megszületik a zöngé.

A Graham Bell zenei photophonja épen ilyen szerkezetű. Van egy lámpa, mely fényt áraszt, és egy görbe tükör, vagy üveglencse, mely egy pontba tereli össze egész fényt. Ezen az összpontosítási helyen van egy korong, hasonló a fentebbihez. Ha forgatjuk: hol átmehet rajta a fény, hol nem. Mögötte egy finom rezgő lemez van fölállítva, melyre a korong lyukán át majd rá esik a fény, majd nem. Egy pillanatig megüti a fény sugara, aztán eltűnik, megint megüti s ismét eltűnik. A lemez enged az ütéseket, hol benyomul, hol kifeszül. Elkezd rezegni maga is, és megszületik általa a hang.

Ha gyorsan forgatjuk a közbeneső átlukgatót korongot, a hang magas lesz, lassu forgatásnál alacsony. Csak a sebességet kell tehát változtatnunk, s a lámpa — vagy ha úgy tetszik egyéb fény, p. o. a napvilág — hallatja velünk szavát. Meghallgatjuk, a szó szoros értelmében Szent-Dávid hegedűjét a holdvilágból. Mert a meddig a fény elér, elér a hang is, melyet támaszt. A pástortüzek mérőföldekre elhozzák nekünk danájukat, a világító tornyok ily készülékek által nemcsak bevilágítják a tenger éjszakájának homályát, hanem hangzó életet is árasztanak föléje. Midőn távol ormó fölött az őrtüz kigyul, vagy a várost hamvasztó lángok piros nyelveikkel nyaldossák az égálgát: arra kényszeríthetjük eme nyelveket, hogy énekeljenek s talán valamely szent szolozsma hangjaiban valljanak bűnbánatot.

Itt tehát a fény ad hangot, még pedig zenei hangot. Ez azonban Graham Bell találmányai

rézhuzalon vezetetik, emez utat talál magának a pusztá levegőben. A rajzban látható drót nem a feloldó állomást vezet az érkező állomásig, hanem egyik városból a másikba, hanem csak a villamos batteriától a telephonig, s mind a kettő egy szobában lehet. Ellenben az E lencse igen messze lehet az F-től, a nélkül, hogy vezető drótra szükség lenne.

Abban áll tehát a nagy különbség, hogy a photophonon ott is lehet beszélni, a hol nincs, vagy nem is lehet huzal-összeköttetés. Ennél nem kell fény, hogy háboruban az ellenség elrontja az összeköttetést. Az ő saját feje fölött beszélhetnek át, és bár ő közöttük áll, nem hall meg sem semmit. A hangot vivő fénysugár file mellett haladhat el, s ő nem érzi, de egy másik, ki talán mérőföldekkel van tovább, hallja még a gyenge susogást is.

De hát megvan persze ennek is a maga határa, mert hisz a fény nem hat el mindenüvé. Átalában azonban minél tovább lehet a fény látni, minél erősebben van megvilágítva a D lemezke, annál távolabbról kivehető a hang. A táveső bizonyítást itt is jó szolgálatot teend a jövőben.

h. p.

Barla Károly, 1848—49-ki honvéd tüzérkapitány.

A Vasárnapi Ujság 38-ik számában jelentve volt, hogy Barla Károly soproni ügyvéd, volt 48-as honvéd tüzérkapitány elhunyt. A megboldogultnak oly multja volt, mely megeremli, hogy bővebben is megemlékezzünk róla, közölve róla a hozzánk kiadott következő életrajzi részletet:

Barla Károly somogy megyei kővágó-örsi születésű, 1848-ban Pesten a jogi pályán gyakorolmányoskodván, a haza fölszólítására — mint sok társa — ő is odahagyta pályáját s a tüzérségbe állott s alulirottal töltte utjainak napjait. Nem tanultunk sokáig, a hazaszeretet, a szabadság magasztos eszméje csakhamar kész katonákka avatott bennünket. Egy delutáni gyakorlat alkalmával Raksányi Imre őrnagy (meghalt tőrek szolgálatban) polgári ruhában gyakorlatainkat szemlélvén, egy parancsnokság alá bocsátandó, újonnan felszerelendő üteg-létszámba a gyakorló tere bennünket választott ki. Nem emlékszem már valamennyire, bár megeremlelnék, hogy tudjuk nevüket egytől-egyig: a megtartott nevek: Raksányi Imre hadnagy üteparancsnok, Medgyaszai János szekerészparancsnok; tüzemesterek: Barla Károly, Pálfi György (meghalt mint honvédkapitány), Kovácsi György, Csaplár Ignác (hidvégyvárosi plébános), Berger Henrik (gymn. tanár); altisztek: Grund József, Láhne Frigyes (most egy nevelőtiszt tulajdonosa Sopronban), Szakovics J. (keresztszeghi pénzügyi hivatalnok), Divald Adolf s többen. A még azon nap tökéletesen fölszerelt üteg este már a budai várkastély parancsoltatván, másnap Pákozdi felé indított. Ez üteg abban az egész hadjáratban szerepelt, mely a schwechatyi visszavonulással végződött. Pórszonyban, hol a visszavonuló hadosztályok újja szerveztettek, Raksányi Imre üteparancsnok a törzshöz rendeltetvén, szivereható napi parancs-csal bucsut vett az ütegtől, mondván: «Ha a tárgabb cselekvő tere nem szólíttatnám, szeretett hazám védelmében ez üteggel élni halmi — melynek minden al-ügyűsét mint vitéz kelle tisztelnem — a legnagyobb dicsőségek tartanam.» Üteparancsnok Kovácsi György lett. Barla, Pálfi, Berger, Csaplár később, mint hadnagyai, viszontagságos keserű napokat éltek a visszavonuló ütegnél, míg föl nem viradtak mint amaz. Az 1849-ik évi dicsőséges aprilisi napok. Ütegnél az első hadtestbe, Klapka tábornok parancsnoksága alá jutott, itt a tápó-bieskei támadás alkalmával az 1-ső hadtest elönmomulását a tulnyomó ellen visszazorítván, az üteget azon baleset érte, hogy parancsnoka Kovácsi György fejt veszté, az üteg fedezetére rendelt első huszárezred megfutozott, az üteggel egy magas-ságban levő 6-fontos üteg az ellen szorony-támadására elveszett, emberei kardra hanyattak. Ily helyzetben a parancsnok teltségére miatt az árva üteg tisztjei Barla Károly bajtársukat szólították fel az üteg vezényletére, ki is azonnal ritka lélekérséggel oly rendelkezést tett, hogy míg ő az üteg lövegeinek, társzekeréinek biztosítja a visszahuzódást, addig Seel Frigyes tü-

zérhadnagy (schleswig-holsteini menekült) az üteg lovas tisztjeivel kardot rántván, a visszahuzódást fedezte, mindaddig, míg ez két hátrahagyott ágyú tüzelésével biztosítja lesz. E feyertény sikerült, bár tetemes veszteséggel a folytonos golyózápor között; e száronny az ellen előnyomulása gátolva volt mindaddig, míg a csaták nagymestere, Damjanics 3-ik hadtesttel elő nem nyomult; a nap a miénk lett. E dicső, már veszendőben levő üteg visszavonulása, és az ellenszárny lassabb előnyomulása az üteg helyes vezényletnek volt köszönhető. Mindenki megtette itt a kötelességet, de vesztésünk nagy lett, egy hosszú sugár-ágyú elveszett, egy hosszú vető-ágyú leszereltetett az előnyomuló ellentől, sok ember veszett el, s hogy nagyobb veszteségünk nem lön, Barla őberségének volt leginkább tulajdonítható, miért is az üteg tisztjeinek derek választását nemcsak helybenhagyta a hadsereg főparancsnoksága, hanem Barla mellett a harmadosztályú vitézségi rendjellel is földiszté. Itt tünt föl csak Barla valódi vitéz és szerény katonának, midőn napi parancsában azt nyilatkoztatta ki, hogy e kitüntetés az egész üteg s nem ő maga érdemelte, és a jelt csak úgy fogja hordozni, mint az üteg kitüntetését. Ezt megirni bajtársi kötelességemnek tartottam.

Következtek a magyar hadsereg nagy napjai: Isaszegh, Vác, Nagy-Sarló, Komárom. Futtott az ellen, a német hadseregnek nem volt

siremlékre rakták koszorúikat, a népszínház ének-kara a szózatot éneklé s az ünnepély véget ért.

Emléktábla Garay szülőházán. Szegzárdon a jövő pünkösdi napján leplezik le Garay szülőházán az emléktáblát. Az ünnepélyre meghívotnak az akadémia, Kisfaludy- és Petőfi-társaságok, az irói és művészi kör, Szász Károly, Ney Ferenc, továbbá a költő testvérei és tisztelői stb. Az emléktáblára a következő distichon fog vésetni:

„Itt született Garay; fészkeből itt kele szárnya
Könnyű pacsirta gyanánt égbe röptini dalát,
Hallja egész ország, s őrmében reszket a fészek,
Mert dala honszeretét, mert dala hő szerelem.”

Az ó-budai ásatások most már szünetelnek. Torma Károly szeptember 20-án kezdte meg a Csigadomb felásását s hat hétig tartott a munka, mely az amphitheatrumból fűt falait és a csaknem hozzá épített Nemezis-templom alapját egészen kitárta. Az utóbbi napok esőzései hátráltatták a földtakarás munkát, mert a Csigadomb környéke moosáros, s az eső annyira emelte a mecsorák és nádasok vizét, hogy a romok közt is fölfakadt. A kiásott Nemezis oltára, s a többi feliratos kő (összesen tízennegy) s egyéb tárgyak a muzeumban fognak elhelyeztetni, hol külön aquinumi gyűjteményt állítanak föl. A romok feutartásához valószínűleg a főváros is hozzá fog járulni.

Udvari ebéd. A budai királyi lakban e hó 4-én udvari ebéd volt, még egy második pedig e hó 6-án lesz, miután a budai várak az összes delegáció tagjait s az előkelőseket egyszerre be nem fogadhatja. A magyar delegáció tagjai, a magyar főurak és lengyelek nemzeti díszruhákban jelentek meg. Az ebéd 5 órakor kezdődött s egy óra hosszat tartott. Ekkor ő felsége a melléktérbe vonult, hol többekkel beszélgetett, legelőször Haynald bíbornokkal, aztán Taaffe és Haymerle miniszterekkel, majd Tisza miniszterrel hosszasan, ki ezuttal jelent meg először a Szent-István-rend nagy keresztjével. Hosszasan beszélt az uralkodó s látható jókedvvel Jókaival, gr. Andrássy Gyulával, stb. Ő felsége a magyar urakkal magyarul, az osztrákokkal németül, a lengyelekkel és olaszokkal szintén a magok nyelven társalgott. Hét óra volt, mikor az uralkodó visszavonult vendégei köréből.

A trónörökös lakodalmára a főváros hatósága 50,000 frt értékű ékszereket nyújt át Stefánia hercegnének. Az ékszerekhez a XVI. századbeli magyar női viseletekről vesznek mintát. Lesz egy mente-kötő láncz, egy vagy másfél méter hosszú, a közepén lecsüngő ékkel, melyen a belga királyi ezimur fog díszleni; továbbá drágakövek kirakott és zománczott derék-ör, a melynek főéke, a középső díszítményen az ajándékozó főváros czimere lesz. Azután 5 vagy 7 pár csatt, boglár és hajlék egészítik ki az ékszert, természetesen mindezen műdarabok a magyar zománcművészet remekei lesznek és drágakövekkel fognak ékítettetni.

Széchenyi szobája. A Széchenyi szobrára letett koszorúk még mindig az akadémia egyik termében vannak. Széchenyi Béla gróf, atyja szobrának leplezése óta többnyire külföldön tartózkodott, és csak most, visszatérése után határozott a koszorúk óvafordítása tárgyában s pedig úgy, hogy felajánlotta a koszorúkat szalagjalval együtt a nemzeti muzeumban igazgatóságának oly megjelöléssel, hogy ha valaha a muzeumban a Deák szobája mintájára „Széchenyi-szoba” is nyitnának, azokat ott helyezték el, és hogy a szobát kötelelesen berendezni lehessen, azt ő atyjától maradt igen sok és becses tárggyal kész gazdagítani.

A Madách-émlék. Két éve mult, hogy Szontagh Pál képviselő elnöke alatt Nógrádmegyében bizottság alakult a Madách Imrének állítandó emlék ügyében. Akkor gyűjtőlevelet is bocsátottak ki. Az idők azóta nagyon mostohán jártak hazánk fölött, s a mindenféle országos csapás a szokottnál is sürűbben és nagyobb mérvben vette igénybe az áldozatkészséget. A folyó év azonban jobb volt, s a bizottság most fölhívja a nagy közönség figyelmét a Madách-émlékre, valamint fölkeri mindazokat, kik gyűjtőlevelet kaptak, hogy azokat ismerősök körében terjesztési sziveskedjenek, s az eredmények az év végeig Haza Gyula bizottsági pénztárnokhoz (Balassa-Gyarmat) küldjék be.

A budapesti új városház termének művészi díszítését Lotz Károlyra bízták, ki allegorikai képekkel látja el a falakat s ezekért 6000 frtnyi tiszteletdíjat kap. Egyelőre két mellszobor elhelyezését is elhatározták, s egyre-egyre ezer forintot szavaztak meg. A képzőművészeti bizottság fogja elhatározni, hogy kiknek mellszobrai készíttessenek el.

Koszoru Lengyelországból. A lengermi egyetemi ifjúság halottak napja alkalmából díszes babékoszorut küldött herceg Woronieczky sírjára; szélespiros-fehér-kék (lengyelek nemzeti színe) szalagján aranyozott betűkkel a következő lengyel felirat olvasható: «A lengyel bajnok és a testvéremzet hősvér-tanujának, herceg Woronieczkynek. A lengermi egyetem ifjúsága, 1880.»

Egy francia lap a magyar klerusról. A «Temps» című párisi lap, mely a lissaboni ősrégészeti kongresszusra — hol Magyarországot dr. Römer Flóris kitűnő régészünk képviselte — külön tudósítót küldött, nagyon elismerően emlékezett meg a kongresszusról hozott tudósításban a magyar klerusról. A tudósítást Alglaive írta, ki részt vett a négy év előtt Budapesten tartott embertani kongresszus is és itt iparkodott megismerkedni viszonyainkkal. Közleményének a magyar klerusra vonatkozó része így hangzik:

«A Budapesten tartott kongresszus főszereplője, Römer kanonok, előtörténetben, hogy megszilárdítsa a négy év előtt kötött barátságok kötelekeit. Magyarországon, hol a jezsuiták befolyása régóta megszűnt, a klerus nem szigeteli el magát a nemzetől, hogy Rómával szövetkezzék. A katolikus papok itt úgy élnek, gondolkoznak, munkálkodnak és beszélnek, mint más emberek. A tudomány vonzza őket, a helyett hogy nyugtalanítatnának általa. A magyar klerus tagjai közül nem egy kiváló helyet foglal el a tudományban. Így pl. Römer és Haynald kalocsai érsek, a ki a legszeretreméltóbb és legfölvilágosultabb szellemű férfiak egyike, erősen ellenzve annak idején a pápai csallhatatlanságot is. E férfiak nagyon jól érzékelték magukat körülükben; sokkal jobban, mint az ultramontan papok körében.»

Halálozások.

Elhunytak a közelebbi napok alatt: LÁSZLÓFÉ FERENCZ, a tanítók neozora, 99 éves korában Kilitiben. — MITTLI JÁNOS bódi plébános, 72 éves korában. — KOVÁCS LAJOS gyakorló orvos 32 éves korában Székesfehérváron. — GLASER GÁBOR köztisztviselőben élt orvos Szentesen. — GREY VILMOS, ki részt vett az olasz legióban, majd a Langiewitz által vezérelt lengyel fölkeles tisztje lett, aztán sokáig Párisban tartózkodott, a világiállásán hotel-bérlő volt, s két év előtt költözött francia családjával haza, Kecskemétre. — NAGY IGNÁCZ volt királybíró Szászvároson. — PITSCH ANTAL fiatal erdész Nagy-Halmágyon. — SOÓS ISTVÁN városi számvéző, 64 éves korában Hódmező-Vásárhelyen. — GAZZÁGÓ EMÁNUEL járásbírósi tisztviselő Szamosújváron, 46 éves korában. — PUCHER JÓZSEF a pécsi első takarékpénztár nyugalmazott pénztárnoka, 70 éves korában. — ROTHEMÁN PÉTER az ungvári mértékható-lesítő hivatal vezetője. — RADÁKOVICS OBRÁD tartalékos főhadnagy 36 éves korában a baranyamegyei Kalkthalban. — FÖTH MIHÁLY, földbírtokos, 63 éves korában Mező-Turón.

BERTHA IGONCZÉ szül. Sümeghi Judit, Széll Kálmán képviselő nagynyánya, 89 éves korában Tömördön. — BODORFI HENRIKÉ, szül. Darvas Etelka, a nemzeti színház néhai baritonistájának özvegye, 59 éves korában. — BALAZSOVICHÉ szül. Kubinyi Aranka, 29 éves korában Nyitrán. — KONDÉ JÁNOSÉ, szül. Schifner Alojzia Pozsonyban. — SZABÓ ISTVÁNÉ szül. Horváth Rozália 70 éves korában Aradon. — ÖZV. HARCZINÉ Czégeli Anna 77 éves korában Szabadkán.

Szerkesztői mondanivaló.

Petőfi és az alföld. Van benne itt-ott jó is; de az egész nagyon pongyola, prózai, verselése a rimelés vas-korára emlékeztet; sok benne a verselés is vasok részlet. Szóval: nem közölhető.

Th. E. Hogy abban a lapban, mely versek dolgában épen nem válogatós, jelentek meg versei: az még nem ok, nem is érv arra, hogy mi is közöljük. A beklüdtöthben egyébiránt látszanak nyomai némi tehetségnek; de el van nyújtva, köznapiföldalokkal teljes; a mi színvonalunk nem éri fel.

X. Y. VI. A mi Sch. Gy.-nek szólt, az nem önkéntes.

D. D. A költemény elég csinos; csak hogy tartalmi tekintetben nagyon is közpszerű. Nem közölhető.

Jólanakán. Az ilyen ciklusok rendes baja, hogy sok bennük az ismétlés; egy-egy vékony szál gondolat hosszúra nyújtva; egy sikerült dalt öt gyenge követ, stb. «Tízbe felét stb.» mondta a kritika Himfynek is.

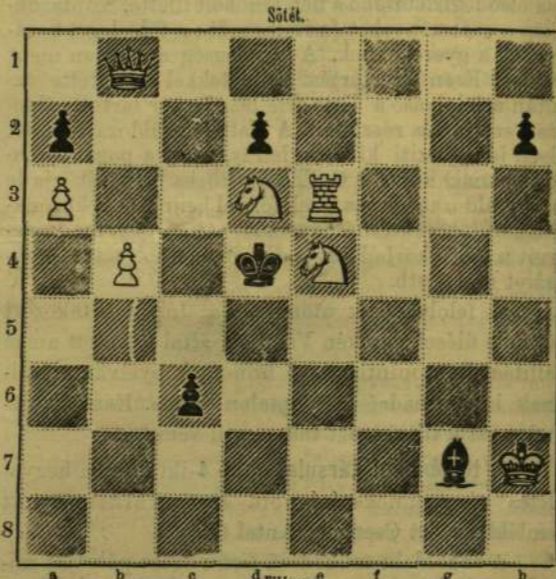
Még Petrarkára is ez a méltó kifogás. Igaz, hogy Petrarka ezerével adja a sonettet; Himfy százával a dalt; az ön cyclusa pedig csak 22. De ön nem is Petrarka, sem Himfy. Öntől ez is sok, több a soknál. Egyes versei jobbak voltak, s még azokra sem kerithetünk sort. Ezekből nem tudunk közölni választani.

A tisz (Beranger). Bár a rimelhezét megválogtattatta — a mi Beranger-ellenes, mert B. sohasem használta ottava-rime-t, a fordítás kevés simitással megjárja.

Vadászaton. Az első strófa bavezetésnek megjárja. A második, harmadik nagyon csinos; a negyediknek nincs vonatkozása, sem értelme az előbbiekhöz képest. Az utolsó meglehetősen. Nem lehetne-e ezek szerint egy-ötlettel tenni az egészét. A 3. és 6. soroknak egy-egy szótaggal rövidebbé tétele a rhythmusnak nagyon használna.

SAKKJÁTÉK.

1092-dik számú feladvány Noack L.-től.

Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond.

Az 1087. sz. feladvány megfejtése.

Ehrenstein M.-től.

Megfejtés.

Világos. Máté.

1. Vh2-h5 g7-g1 (a)
2. He6-b8 g6-h5 : (b)
3. Hb8-d7 t. sz.
4. e3-c4 matt.

a.

1. Kf5-e5
2. Vh5-f7 Kc5-b6
3. V17-c4 stb.

b.

2. B : H
3. Vh5-f8 : t. sz.
4. V mattot ad.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben Fülöp József. Sárospatakon Gérecz Károly. Debreczenben Zagyva Imre. Nagy-Dobronyan Németh Péter. Budapesten K. J. és F. H. Karakón Homolka János. A pesti sakk-kör.

Hibaigazítás: Az 1086. sz. f. a) alatti megfejtése következőleg igazítandó helyre:

1. Kc4-b5
2. Vc2-a4 Kb5-a4 : stb.

HETI NAPTÁR Nov. hó.

Nap	Katolikus és protestans	Görög-Orosz	Israellita
7 V	25 Eng. p. 21 Adolf	26 E 20 Denek.	4
8 H	Gottfried	27 Nesztor	5 [megéj.
9 K	Tivad vt. Eust. Tivad	28 Neon. Ter.	6 J.könyv.
10 S	Avelin. Andr. Luther Márton	29 Neszte	7 Her.hal.
11 C	Márton püsp. Márton pk.	30 Zen. és Zen.	8
12 P	Asztrik pk. Em. Jónás	31 Ampl. St.	9
13 S	Kosztka Szan. Bricius	1 November	10 S. Vaj.

Hold változásai. ☾ Holdtölte 16-án 9 óra 55 perczk. este.

Tartalom.

Szöveg: Tarczy Lajos. — Múntazás Erdélyben 1825-ben. Dérny naplója II-ik kötetéből. — Vándor-dalnokok a középkorban. — Buvárkodások a tengeren és a tenger fenekén. Dr. Lezso Béltől. — Késő ősszel... Költemény. Bendekek Aladtól. — A gözház. Verne Gyula regénye. — Egyzele. — Petőfi ifjúkori kiadatlan költeményeiből. — Az «Orlovo boje» (A sokasági harczterez.) Festy Árpádtól. — A photophon. — Irodalom és művészet. — Közinteteket és egyletek. — Egyház és iskola. — Mi újság? — Halálozások. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naprár.

Képek: Tarczy Lajos. — Vándorló dalnokok. Seifert festménye. — A gözház. — Orlovo boje. Sasok harcztere, Festy Árpád rajza. — Photophon.

Felölös szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. sz.)

A magyar-francia biztosító részvény-társaság, melynek

20 millió frankot, azaz 8 millió arany forintot tevő alaptőkéjéből részvényesei által mindjárt kezdetben 10 millió frank, azaz 4 millió arany forint készpénzben befizetett s részint magyar állami értékpapirokban, részint a főváros első rendű pénzügyintézeténél helyeztetett el, — mind igazgatóságai székhelyen Budapesten, mind az ország különböző pontjain allított vezér- és főügynökségei által már megkezdé működését és

BIZTOSÍT

a) tűzvesz és robbanás által okozott károk ellen ingó és ingatlan tárgyakat;
b) jégkár ellen minden mezőgazdasági terményt,
c) szállítmányi károk ellen szárazon és vizen szállított javakat.
d) az ember életére minden ismert módozat szerint.

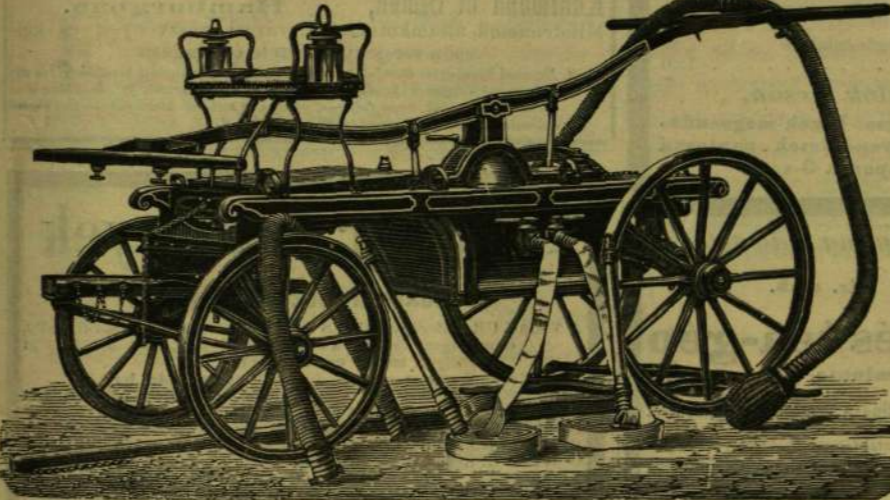
A társaság rendkívüli nagyságu alaptőkéje, melyet működésének mindjárt kezdetén a biztosító közönségnek garanciaképpen nyújt, kezesség arra nézve, hogy általa az előforduló károk a leggyorsabban és méltányosabban fognak rendezettni és kifizetettlni. Másrészt a társaság az iránta már is minden oldalról nyilvánuló bizalmat, valamint eddig tanúsított rokonszenvet az által is fogja igazolni, hogy díjszámításainál a közönséget mindazon kedvezményekben részesíteti, melyeket egy solid alapon működő társaság biztosító feleinek nyújtani képes.

Biztosítási ajánlatok benyújthatók s minden irányban bővebb felvilágosítások nyerhetők úgy az igazgatóság központon (Budapest, IV. ker. Városházter 1. szám) mind a budapesti főügynökségnél (V. ker. Mária-Valeria utca 14. sz.) és a vidéki vezér- és főügynökségeknél valamint az ország nevezetesebb helyein már felállított kerületi ügynökségeknél. Budapest, 1880. január 10-én. Az igazgatóság.

Minden szakkiallításon első érmeikkel s díjakkal kitüntetve.

GEITTNER és RAUSCH

Budapesten, váci körút 21. szám, az „iparudvarban.”
Fecskeendő- és szivattyu-gyár.
Szerelő- és javító-műhelyek,
tűzifecskeendőők
városok és községek részére,
gőzmozdony és kertifecskeendőők
nagy választékban, a legolcsóbb árakon.

MINDENNEMŰ KUTAK, SZIVATTYÚK

szállítását és felállítását eszközöljük.
= 3000-en felüli általunk szerelt kut áll működésben. =
Arjegyekkel és részletes költségvetésekkel magyar vagy német nyelven, bérmentve késszeggel szolgálnk. 6065

HARIS ZEILLINGER és TSA.

vászon és fehérneműek raktára a „kék csilihoz.”
BUDAPESTEN, VÁCZI UTCZA 9-IK SZ.
Ajánlják gazdagon és egészen újonnan felszerelt raktárukat nevezetesen: a legjobb fajta rumburgi, irlandi, hollandi, creas, fonál és lepedő vásznak, asztali készletek (6, 12, 18, 24 személyre) kávéasztalok, csemege és kredenzekendők, törülközők, batizst és vászonkendők, színes asztal és ággyterítők, függönyök, vastag flanel takarók, fehér és színes barochent, perkal és oxford szövetekből.
Nagy raktár kész női és férfi ingek, lábravalók corsettek, szoknyák, lepedők, párnák és harisnyákból, kanzett, vászon és batizst szál és betétek, cipők, valamint teljes gyermek keresztelési cikkekből, és nagyobb gyermek kelengyekből, férfi gallér és késelőkből, gyári raktár vászos vászon, parkett, angol és belföldi chiffon, shirting, és bűllés cikkekből.
Kiházasítási készletek a legnagyobb gondnal és legizetesebben állítatnak össze, — raktáron levő legújabb minták szerint, — az ár szilárd, és legolcsóbbra van szabva, minden cikkben klteve.
Raktárunk teljes tartalmáról szóló arjegyeket kívánatra bérmentesen küldünk. — Megrendeléseket a legpontosabban teljesítünk.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetom-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtáránál kapható:

A szabad forgalom nemzetgazdasági értéke

és
teendőink a közlekedés ügyében.
Irta KUBINYI LAJOS.
Ára füze 60 kr.

Nevelőnt keres 500 frt és lakásfizetésért, s levelben bővebb tudósítást ad Kunhegyesen 1880 november 2. 6133 Dr. Erdődy László.

Örök emlékül!
Életnagyságu arekép csak 3 frtért festetik, egy fénykép és 1 frtnak azonnali beküldése után. A 2 frtnyi maradvány a szállítás után fizetendő. Legfinomabb kivitel! Hasonlatosság a meg-szólamlásig. Szállítási idő 5-8 nap. 6072

BODASCHER W. műterme. Bécs, II., Grosse Pfarrgasse 2. B.

Ingek urak, hölgyek és gyermekek számára legnagyobb választékban, a legolcsóbb árak mellett.
Csáky Ármin fehérnemű gyárban Budapest Sugár-ut (otogon-tér 63). Arjegyeket kívánatra ingyen.

Majdnem elajándékozva a megköltött, nagy britannia-ékszert, azaz a tiszteletdíjaitól átvett örökös raktár beállított nagy fizetési kötelezettségek s a helytelgok teljes kifizetése miatt 75 százalékkal a becsáron alul eladtatik, tehát majdnem elajándékoztatik. Csak 6 frt 70 kr., mint alig félén a tiszta nyomaték értéke, kapható az előbbi, kiválóan jóles britannia-ékszert, mely azelőtt 50 frtna került, és melynek fehéren maradványát 25 évig jót állunk. 6 db asztali kávé asszli pengével. 6 db valódi angol brit. eszt. villa. 6 db tórnór brit. eszt. evőkanál. 6 db legfin. brit. eszt. kávékanál. 1 nubes brit. ez. levanmertő. 1 tórnór brit. ez. tejmerítő. 6 legfin. horny. felszolgáló-tálca. 6 kitűnő kényesítő brit. eszt. 3 eszt. tórnór tálca-pohárka. 3 pompás, legfin. ez. ez. 1 kitűnő bors- vagy ez. ez. 1 keszű, legfin. fajta. 2 hatákos s. alon asztali gyertyatartó. 2 legfin. alabastrum gyertyatartó-larina. 6067

CONSUELO.

Francziául írta George Sand. Fordította ZOMORFALVI. Három kötetben. Ára füze 5 forint.

A VÉRÉS PÉNZ.

Regény. Irta William Cobb. Fordította Csukási József. Ára füze 1 forint.

FÁY ANDRÁS.

Mesék és aphorizmak. Két kötet. Kötve 1 frt 60 kr.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetom-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtáránál kapható:

A „népszázlója” naptára

1881-dik évre. A magyar nép számára. Szerkeszti Áldor Imre. XIII. évfolyam. Petőfi Sándor nagy ezim- és sok kisebb képpel. Ára füze 40 kr.

Eötvös-naptár

1881-ik évre. Tanférflak és tanügybarátok számára. Kiadja az „Eötvös-alap” javára a központi gyűjtőbizottság. Szerkesztik GyÖRGY ALADÁR és LUTTENBERGER ÁGOST. IV. évfolyam. Ára füze 60 krajczár.

TARTALMA: Naptári rész. — Bélyegokról. — Szöllősi Károly. Majer István. (Arcképpel). — Gelléry Mór. Dr. Szabóky Adolf. (Arcképpel). — Csengery Antal. (Arcképpel). — Györy Vilmos. Mihály gazda ördöge. (Elbeszélés). — Arany János. Tanári jubi eumra. — Péterffy Sándor. Tóth József. (Arcképpel). — Az «Eötvös-alap» javára Zirzen Janka hálás tanítványai által gyűjtött ezer forintos alapítvány. (Arcképpel). — György Aladár. A budapesti igr. hitközség nagy névtelenje. — Szász Károly. Az ifju. — Péterffy Sándor. Orley János (Arcképpel). — Komáromy Mihály. 1804—1875. aug. 26. (Arcképpel). — Márki József. Németh Endre. (Szül. 1802 + 1866). (Arcképpel). — A filozszerről. (Ábrakkal). — Az emberi kötelességek rajzolatjából. — A mult 1870-80-ki tanév történetéből. — Czím tár. — Hasznos tudnyalók. — Jelentés az Eötvös-alap központi gyűjtő-bizottságának 1879. évi január 10-től az 1880. év május 15-ig terjedő működéséről. — Az «Eötvös-alap» szabályzatai. — Az «Eötvös-alap» számadása. — Országos vásárok. — Hirdetések.

Az őszi idényre!!

PHILIPSBORN M.

nyakkendő és mellfűző gyára Budapesten, (ezelőtt sugáruti-bazár) most sugárút 59. szám, a gyár-utca sarkán, Karpeles-féle palota, ajánl

Nyakkendők legújabb minden képzelhető mintában. **Cachenezek** kitűnő minőségben, legújabb színek, minden nagyságban, selyem nyakkendők hölgyek és urak számára. **Echarpesek és női nyakkendők** úna választékban, legfinomabban szövött és kézzel himzett tárgyakban, valódi indiai selyemből csipkével és a nélkül. **Mellfűzőket** párisi minta, különös szélesség kiállításán és minden testre jól fekvők. **Valamint eddig nyakkendő javítások** is esztétiknek és minden régi nyakkendő egy eszélyegért újja alakítatik tovább szövetek, nyakkendő készítésre elfogadtatnak és a munka jutányosan számították. **Mellfűzők** javítottak és tisztítottak és visszanyerik ismét az új alakot. Nagy választék valódi francia és angol nyakkendő szövetekben, minden alakú nyakkendő egy negyed óra alatt elkészítetik.

Kívonat az őszi idényre szabott árjegyzékből. — Nyakravatók.
 1 db regatta fekete flom olasz és ripsz 20 kr.
 1 db regatta fekete finom atlasz és ripsz 40 kr.
 1 db regatta legfinomabb fail és atlasz 80 kr.
 1 db regatta színes minden képzelhető mintában, sőt, török vagy sport mintában 25 kr.
 1 db regatta, színes minden képzelhető mintában, sőt, török vagy sport mintára II. 50 kr.
 1 db regatta, igen elegáns I. 80 kr.
 1 db lord 30 krtól 1 frt 20 krig.
 1 db bokréta nyakrészrel vagy anélkül 5 krtól 80 kr. g.

Igen figyelemreméltó uraknak legújabb találmányom. 10 db nyakkendő egybetoglalva 1 frt 50 kr., egész egyszerű gépezet nélkül, kérendő vagy megrendelendő octogon nyakkendő.

Mellfűzők.
 1 db mellfűző angol dréll fehér vagy vörösen ki- 2.-
 varva 45
 1 db mellfűző 80
 1 db mellfűző francia dréllből elegáns 1.20
 1 db mellfűző francia szatínból, elegáns, 30 cm. hosszú 1.50
 1 db páncél mellfűző kamál-zárral 34 cm. hosszú finom dréllből 1.50
 1 db páncél mellfűző I. dréllből kamál-zárral 1.50
 1 db III. oxford-ing gallér és közelével 1.20
 1 db I. 1.50
 1 db III. chiffon-ing fehér 1.20
 1 db páncél mellfűző I. finom szatínból 2.-
 1 db páncél mellfűző I. karsantó 2.50
 1 db páncél mellfűző I. egészszög mellfűző 3.50
 1 db páncél mellfűző I. 36 cm. hosszú 2.50
 1 db páncél mellfűző I. finom fehér szatén. hosszú 42 czikkiből 3.50
 Továbbá angol bőrből atlasz Grosgrainból 4 krtól 20 krtig.

Ingek.
 1 db I. chiffon-ing 1.20
 1 db I. chiffon-ing a legfinomabb 1.80
 1 db angol flanel ing 1.20

Legfinomabb minőségű gallérok és közelők olcsón.
 Mellfűző megrendeléseknél csak a derék bősége szükséges. Ingek megrendelésénél csak a nyakbőség nevezendő meg. Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek utánvét mellett. — Szétküldés naponta 3-szor.

Nyujtsunk az a szerencsének!

400,000 márka
 Főnyereményt nyújt kedvező esetben a legújabb nagy pénzverseny, mely az államtól engedélyezve és biztosítva van.
 Az új terv előnyös berendezése olyszert, hogy kevés hónap alatt 7 osztályban 46,610 nyeremény jó biztos eldöntésű, melyek között főnyeremények vannak esetleg 400,000 márkáig, különleg azonban:
 1 nyeremény a M. 250,000
 1 nyeremény a M. 150,000
 1 nyeremény a M. 100,000
 1 nyeremény a M. 60,000
 1 nyeremény a M. 50,000
 1 nyeremény a M. 40,000
 1 nyeremény a M. 30,000
 1 nyeremény a M. 25,000
 1 nyeremény a M. 20,000
 12 nyeremény a M. 15,000
 24 nyeremény a M. 10,000
 4 nyeremény a M. 8,000
 54 nyeremény a M. 5,000
 108 nyeremény a M. 3,000
 214 nyeremény a M. 2,000
 533 nyeremény a M. 1,000
 676 nyeremény a M. 500
 950 nyeremény a M. 300
 26 345 nyeremény a M. 150
 stb. stb.

A nyereményhúzókat természetesen hivatalból vannak megállapítva. — Ezen az államtól biztosított nagy pénzversenyek legközelebbi első nyeremény-húzására 1 egész eredeti sorjegyet csak 6 márka, vagy frt 3/2 o. bj. 1 fél 3 1/2 1/4 1 negyed 1/2 90 kr.
 Minden megbízás azonnal az összeg beküldése, postafizetése vagy utánvétele mellett a legnagyobb gondossággal teljesítetik, mindenki megkapván tőlünk az állam emérével ellátott eredeti sorjegyeket saját kezébe.
 A megrendelésekhez a megkívánt hivatalos tervek ingyen lesznek mellékelve, melyekből ép úgy a nyeremény beosztása az illető osztályokra, valamint az illető betétek is kivethetők; minden buzás ut-n pedig érdekelteinknek a hivatalos lajstromokat felszólítás nélkül megküldjük.
 A nyeremények kifizetése mindig pontosan, állami jóállás mellett történik, és vagy közvetlenül megküldetik, vagy az érdekeltek kívánataira Ausztria-Magyarország minden nagyobb helyén létező összekötéseink által eszközöltetik.
 Gyűjtődnek a szerencse által mindig kiválóan kegyeltetett, s érdekelteinknek gyakran a legnagyobb nyereményeket fizetik ki, a szerencsés: 250,000, 225,000, 150,000, 100,000, 80,000, 60,000, 40,000 stb. márkával.
 Előrelátható miszerint ilyen, a legszilárdabb alapra fektetett, vállalat mindenfelé határozottan igen előlé részvéte számíthat, és így, hogy minden megbízásnak eleget teheszünk, kérjük a megrendeléseket mielőbb, minden este pedig még f. evi november 15-ike előtt hozzánk juttatni.

Kaufmann et Simon, bank és váltó-üzlete Hamburgban.
 Mindennemű államkötvények, vasuti részvények és kölcsön-sorjegyek vétele és eladása.
 P. S. Ezennel közölni tudunk az irántunk eddig nyújtott bizalomért, és mind az új sorjatek kiadásánál újabb részvételei hiának jól, továbbra is a legelőnyösebb feltételek mellett, hogy folyó és letelt és eladott részvények által tisztelt érdekelteinknek teljes megelégedést kidermedjünk. A f.

Előzetes feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt
 POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: 1 félévre — 6 *
 Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 5 frt
 félévre — 4 *
 Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt
 félévre — 3 *
 Kétszáz előzetesekhez a postaiag meghatározott viteldél is eszolandó.

46-ik szám 1880. BUDAPEST, NOVEMBER 14. XXVII. évfolyam.

KÖSZEGHI KÁROLY.

ÉRDemes művészt ünnepel meg a nemzeti színház e napokban. Veteránunk mondánok, ha e kifejezéshez nem csatlakoznak olyanforma fogalom, melyet az elagultsággal, a rokkantsággal hajlandó rokonnak tartani a világ. Az ünnepeit művészen pedig ennek nyoma sincs még, sőt egyik tüneményszerűnek mondható tulajdonsága épen abban áll, hogy azon a pályán, mely oly igen megszokta viselni mivelőit, hogy e tekintetben alig látni mását, azon a pályán, melyen a virágzás kora rendszerint csak néhány évig szokott tartani, ő évtizedeken keresztül fenn tudá magát tartani egyenlő magasságban, s most, midőn már a megfutott pályának oly jelentékeny részére pillanthat vissza, még messze van attól, hogy a hanyatlás fordulópontját elérje.

Átáros, azt a közel harminczhét évet ugy töltötte el, hogy soha ő miatta egy kizűzött darabot nem kellett elhalasztani, soha a műsört megváltoztatni, se próbáról, se előadásról soha meg nem késett, pedig elfoglaltabb tagja alig volt az operának nála. Hiszen, míg más énekes három-négy szereppel beutazza a világot, az ő szerepeinek száma a százat üti meg. E tekintetben alig van párja a világ összes színpadain. Abban pedig bizonyára nincs, hogy szolgálatainak közel negyven évi tartama alatt soha fizetésjavítást nem követelt, mindig beérte azzal, a mire szolgálatait sokszor szűkmaru és értetlen embe- rek érdemeseknek itélték. Nem intrikázott, nem sugott-búgott soha, nem volt vele baja se igazgatóknak, se rendezőknek. Intendánsok jöttek-mentek, egyik rosszabb volt a másiknál, egyik nagyobb ellenszenvet, ingerültséget keltett a tagok közt, mint a másik: Köszeghi mindig távol tudá magát tartani minden üzeletől, nem vett tudomást egyébről, mint kötelességéről, s azt teljesíté becsületesen, híven, pontosan. A pályatársak, kivált az igazga része, rendszerint nem nézik jó szemmel az ilyen »rezervisták».

KÖSZEGHI KÁROLY.

Elveszett

a százezrekre menő összeg, melyet, bizonyos bécsi szedelőg hűdésének hitelt adva, hazánkba a külföldre küldünk. Különösen a britannia-ezüst sokféleképen hamisították, és kötelesegtűnknek tartjuk, hogy e körülményre figyelmeztessünk.
 Azon helyzetben vagyunk miszerint egy készletet, 52 darab, valódi tönör britannia-ezüst tárgyból, a valódi érték negyed részén adjuk, és pedig:
 6 db. asztali kés, angol acél pengével.
 6 » villa, tönör, egy darabból.
 6 » evőkanál,
 6 » kávékanál,
 1 » levesmerítő,
 1 » tejmerítő,
 6 » kényungató, ezüsthöz hasonló alakban.
 6 » tálcza (vizes poharaknak).
 6 » cukortálca.
 3 » tojásphárka, legújabb alakban.
 2 » asztali vagy kézi gyertyatartó.
 1 » czukor- vagy bors-hintő.
 1 » téaszűrő.
 1 » hamutartó
 Mind az 52 db. együtt csupán 7 frt 90 krért.
 — A mig a készlet tart szállítja az összeg beküldése vagy utánvét mellett pontosan s lelkiismeretesen a Britannia-ezüst-ügynökség, Budapesten, Haris-har (körönd); bejárta a koronaharcszeg-utca 8. Csomagolás, láda és szállítólevél 30 krajczárba számítottak; postadíj 5 kilóig 33 kr.

Nélkülözhetlen minden családi körben!!

A folytonosan tartó nagy pénz crisis miatt: L. R. nagy kereskedő Fm.-án összes vászon és divat raktárát, vétel újja a csődötmegettől magaméva tettem:
 Az itten felsorolt 49 darabnak gyári ára forint 38.45, most csak frt 15.35.
 Ingyen! 1 dobor legfinomabb párisi hölgypor.
 Vidéki megrendeléseket kérem siettetni.

Tárgyak: 1 vég 4. szél, nehéz sziléziai vászon. — 1 vég 3/4 szél, legjobb mins. fehér Chiffon. — 3 db. legújabb divatu mosó szatén nyakkendő uraknak. — 12 db. színes angol harisnya kis gyermeknek. — 15 db. 3 garnit. ing gomb valódi aranyozott, fin. kövekkel. — 6 db. legfin. nyers finis harisnya. — 3 db. nyers selyem jókai stuzzer zsebkendő. — 3 db. fin. fonálló vagy lehajított gallér. — 2 db. legfin. kézelő, és 3 db. fin. francia batizett zsebkendő színes széllel.
 SCHILLER L. Sz.-Fehérvárott

Utánzóik büntetőjogilag üldöztetnek.

6116 Csász. kir. kiz. szab.

kávé- és tea-gép
 a la minute.
 Minden államban szabadévezza.
 Utápolgás vagy astart 30000i beosztás mellett az elegáns gépnek, mely valódi ésszerű képzésűt bármely asztalnak, a kávé vagy tea 5 percz alatt elkészíthető, 2 3 4 6 8 személyre használható.
 frt 2.25 2.75 3.25 3.75 4.25 lati utasítással.
 Szállítas az összeg beküldése vagy utánvét mellett. Nagyváni vásárlásnál engedmény.
 Egyedül kapható a gyári raktár által:
Wlach Albert, Bécs. Praterstrasse 18.
 Ecke der Aspergasse, »Hotel Europe.«

Orvosi elismerény és ajánlat.

Tekintetes Fácányi Armin gyógyszerész urak, Budapest, X. ker. Kőbányán.
 Mélyen tisztelt gyógyszerész ur!
 Kedves kötelességemnek ismerem, becses tudomására juttatni, miszerint gyógyhatású édes mustárjából két üvegynek elhasználása után, — idült gyomorhurutban évek óta szenvedett oly egyénnél is, ki csak járás szekerés vagy kevés és nem erős munka után is nagy gyomor fájdalomt és puffadást, bukásolást sőt fulladozást kapott, — s kedélye és étvágya lehorgolt s illetőleg esékent stb., — mindezen körítetekkel teljesen megszűntek, — e kitűnő siker után hason bajban szenvedőknek, a t. gyógyszerész ur mustárját, biztosan s legmelegebben ajánlom, a kérem legyen szives abból tekintetes Szikszay Lajos országos képviselő urnak Zilahra három üveggel postán utánfizetés mellett mel-előbb küldeni. — Tisztelettel maradtam a tenintetes gyógyszerész urnak alázatos szolgálója
 Kelt Zilahon, 1880 október hó 20-án.
 6122 Dr. Beretzky Károly s. k.
 Szilágy megye főorvosa.

Fontos távol, rövid és gyenge-látóknak!
 A legjobb szemüveget szolgáltatja jóállás mellett
SOLOMONSON N. H. látszerész,
 Budapest, váci-utca 12. szám. 5926
 Legnagyobb választéka a párisi világhírláttal összehasonlítva színházi és tábori látóeszközök. (Operagucker és Feldperspectiv.)
 Levélbeli megrendelések a kifizetésig jelszóval pontosan eszközöltek.

Magyar regények

rendkívüli leszállított áron!
 A VILÁG UR. Regény DUMAS SÁNDOR, GRÖF MONTE-CHRISTO, című regény folytatása és vége, 24 koppel, 1187 lap. Ár 4 frt 75 kr helyett most csak 3 frt.
 BABÉRE A. Regény asszony. 1 frt helyett csak 40 kr.
 DU BOISGORY. A piros rósa lovagja. (A Carbonari.) 6 kötet 6 frt helyett csak 2 frt 40 kr.
 BRADDON M. E. Haggard Józsa leánya. 3 kötet 3 frt helyett 1 frt 20 kr.
 CHERBULEZ. Noél József. 2 kötet 2 frt helyett csak 80 kr.
 COLOMB E. Révész kitaszony története. 60 kr. helyett csak 20 kr.
 FEVAL PAL. Az öök. 5 kötet 5 frt helyett csak 2 frt.
 GABORI U. EMIL. A bakfenn. (III. Napoleon lünel.) 9 kötet 9 frt helyett csak 3 frt 60 kr.
 JAIME A. Az öbök. 2 kötet 1 frt 60 kr. helyett csak 80 kr.
 JAIME A. A gonosz bá. 2 kötet 1 frt 60 kr. helyett csak 80 kr.
 LETHRINGTON LORD. 2 kötet 2 frt helyett csak 80 kr.
 MONTEPIN X. A grónó tina. 5 kötet 5 frt helyett csak 2 frt.
 MONTEPIN X. Az ördög arcosa. 8 kötet. Ár csak 3 frt 20 kr.
 MORTIER A. A s-örvényeg. 2 kötet 2 frt helyett csak 80 kr.
 NAGYVÁTHY K. Krisztina. 2 vasag kötet 3 frt helyett csak 50 kr.
 PARRGE E. Síviek harca. 3 kötet 3 frt helyett csak 1 frt 20 kr.
 PONSON DU TERRAIL. Rocanoblo vigküzdelem. (A harc jónak ho a regény vége.) 7 kötet 7 frt helyett csak 2 frt 80 kr.
 PONSON DU TERRAIL. Judasbák. 2 kötet 1 frt 50 kr. helyett csak 75 kr.
 STRETTON H. A legújabb botrány. 3 kötet 2 frt 40 kr. helyett csak 1 frt 20 kr.
 SUE J. Parisi titkok 6 vasag kötet 7 frt 50 kr. helyett 3 frt 80 kr.
 TISSOT V. ÉS AMEROC. Montreuil grónó. 3 kötet 3 frt. helyett csak 1 frt 20 kr.
 TOTH J. A nagyvilág nő. 2 kötet. 2 frt helyett csak 75 kr.
 Megrendelések Intézőndők: **DOBROWSKY és FRANKÉ**
 Budapest, IV. egyetem-utca 2. könyvkereskedésbe.

Országzerte már általánosan ismeretes és közkedvelté vált, mint legkellemesebb s legkitűnőbb gyógyhatásnak bizonyult és elismert, különösen pedig a gyomor és az onnan származó bajok ellen, nevezetesen:

Az idült gyomor- és bélhurut, gyenge emésztés, rossz étvágy, savanyú felbőfés, nagymérvű elnyálkásodás, görcsös fulladozó gégehurut, nehézlégzés, rekedtség, a nélkül előforduló hysterikus fejfájás és szívszorogatás, az aranyér és máj-bajban szenvedőknek stb. legsikeresebben használják; — valamint a székesfehérvári országos kiállításán is a gyógyszerész vegyészeti és gy gyászati terep tanúsított haladásért érdem-éremmel, dicsőró elismerő oklevéllel kitüntette lett.

FÁCZANYI-féle
édes mustár
 legfrissebb minőségben kapható, valamint a feltaláló s készítő Fácányi Armin gyógyszerésznél Budapest, X. ker. Kőbányán, egy a fővárosi és vidéki legtöbb gyógyszerész és nevezetesebb fűszerkereskedő uraknál. Ár: egy nagy üveg 1 frt. — kis üveg 50 kr. — A posta-szállítás nagyobb költségek megkímélése végett, két nagy avagy négy kis üveggel kevesebb nem szállítatik. — Raktárak a nagy közönség érdekében folyást állítottak.